Prohászka Ottokár:

Konferencia Beszédei

Dr. PROHÁSZKA OTTOKÁR

SZÉKESFEHÉRVÁRI PÜSPÖK

KONFERENCIA BESZÉDEI

MELYEKET A BUDAPESTI EGYETEMI TEMPLOMBAN

MONDOTT 1923. MÁRCIUS 24-TŐL 28-IG

A SZOCIÁLIS MISSZIÓTÁRSULAT LELKIGYAKORLATAIN

Kézirat gyanánt.

Prohászka Angela
a Szociális Missziótársulat kültagja
feljegyzése nyomán.

Stephaneum nyomda és könyvkiadó r. t.

1.

1923. március 24-én este.

Krisztusban kedves leányaim!

A mostani lelkigyakorlatok emlékképeire azt a mottót írtam fel: «A te orcádat akarom látni, Uram, mutasd meg azt nekem!» Ezt mindenféle hanglejtéssel és akcentussal lehet kimondani. «Uram, én szembe akarok nézni veled, ki akarom olvasni a szemedből, hogy mit akarsz tőlem.» Ez lehet a gyengék imája, a megrendültek imája, azoké, akik azt mondják: Uram, szeretném a te arcodat látni, mert most nem sokat látok belőle. Az a világ, amely környez, azokat az isteni vonásokat nem mutatja fel. Az a bizonytalan, folyton változó, egyensúlytalanságra hajló öntudatom gyengévé tesz engem. Vissza is nézek, hogy is volt az már sokszor. Most is úgy állok, mint aki jobban, erősebben állhatnám meg a helyemet. Hát Uram, mutasd meg a te arcodat!

Az ember úgy áll az Isten előtt, mint aki megnyilatkozást szeretne, valami nagy,

vallásos, erkölcsi, pszichológiai élményt; szeretné, hogy úgy igazán krisztusi erők fakadnának fel benne, hogy az üdv szelleme avatná fel őt, hogyha az erőnek forrásaiból, mélységeiből meríthetne. Úgy-e az ilyennek azt vethetnők szemére, hogy túlsokat akar és hogy alázatosabb legyen. Nem, az Úr Jézus azt akarja, hogy emberek legyünk, hozzá hasonlók legyünk, az ő lelkével legyünk beoltva, az ő fényeit lássuk, az ő útjain járjunk. Ha az ő útjain akarok járni, akkor biztosnak kell lennem aziránt: ez Krisztus útja. Nemcsak ragaszkodó magatartást akarok, hanem akarok vonzalmat érezni, hogy azok a nagy célok vonzzanak. Valami tempót akarok a lábaim alatt érezni, hogy még az idegrendszerem is azt mondja, ez a tempó biztosít, hogy jutok, megyek valamire. Ezt akarom én, ezt akarja az isteni Megváltó tőlem, mindenkitől külön, külön. Hogyha ez meglesz, akkor kedvem lesz, bizalmam lesz, akkor állítok és nem tagadok, akkor állok és nem támolygok, akkor lendület van bennem, szóval mindaz, amit úgy hívunk: lélek.

A lelkigyakorlatokat azért tartjuk, hogy több lélek legyen bennünk. Szolgáljon ez

a lelkigyakorlat szent Ignác alapján az Úr Jézus fölséges, mélységes, bizó megismerésére. Mi nem használjuk fel eléggé Krisztust! Krisztus fölség, hatalom, öltözet, fegyverzet, új szellem, lélek. Testvéreim, mi hálátlanok vagyunk az isteni Megváltó iránt, mi az ő fölséges képét valamiképen meg sem láttuk. Azért mondjuk: «Uram, mutasd meg a te arcodat!» Mi azokat a segítőforrásokat nem becsüljük eléggé. A mi vallásosságunk inkább csak konvenció. Az ember kereszténynek született, de hogy az ujjászületés legyen, hogy új ember legyen, azt a világ nem nagyon szolgálja. Mert a mai világ nem idealista. Az ideáloktól távol esik. A mai világ malomkövet a nyakában hordozó exisztencia, szkeptikus, cinikus felfogású. A mai világhoz ezt a fölséges Krisztust közelebb hozni létszükségesség, erő és föltétel. Kegyetek ne okoskodjanak, hanem menjenek bízva az Isten felé! Nem tudom, milyen a lelkiállapotuk, de most az Istent önmagukkal megismertető kegyelemre van szükség. Nekünk a félszegségeket távol kell önmagunktól tartani. Nem méltók hozzánk. Nekünk aspirálni kell az erőteljes kereszténységre és ha ez nem sikerül 20 éves koromban, majd

sikerül 40, 50, 60 éves koromban, mert az isteni Megváltó azért jött a világra, hogy a lelkemet magához emelhesse. Az én hitem, hogy Krisztus értem jött, hogy ő megváltott, hogy ő keresztelt meg engem. Ő tanít meg engem mindenre. «Zur Umwertung aller Werte.» Az én hitem az, hogy az isteni Megváltó kincsesbányája vagyok, hogy én teljesen rá vagyok képesítve az Isten Fiának a hasonlóságát magamra ölteni. Ha ez a hitem, akkor ne maradjunk a hitnél, a programmnál, hanem iparkodjunk azt megvalósítani. Ezt akarjuk! Én akarom az Istent, a Szentlelket, a világot alkotó lelket, akarom ezeket a nagyhatalmakat. Uram, segíts meg engem, hogy kihámozódjam, hogy kigöngyölődjem, kiemelkedjek azokból a fáradt, unott papirbenyomásokból, azokból az elvont gondolatokból, abból a tavaly őszi levélrétegből. Mint ahogy a tulipán átszúrja, kitolja azt a rögöt, úgy én is a halál rétegét leveszem magamról és azt mondom: Uram, én azért megyek lelkigyakorlatokra, mert jobb, különb ember akarok lenni. Te akarod, hát én is akarom. Mi ketten akarjuk! Ha ketten akarjuk, biztos, hogy célt érünk.

Mennyi itt az inség, a gond köztünk!

Ha az ember a lelkeket láthatná, akkor ez a templom fekete volna. Hiába égnek a villamos fények. Ha ezeknek a lelkeknek a fekete gondjait felhővé tudnám változtatni, úgy fekete világ volna itt körülöttem. Mennyi aggodalom ül meg minket! Milyen nagy kórház volna ez a templom. A különféle betegségek klinikává változtatnák át. Milyen nehéz betegek, milyen csodálatos gondoknak a kirakata volna ez a templom, ha azt a sok ki nem hámozott gondembert szemlélhetnők. Lássák, nekünk ezt valamiképen le kell győznünk; azt az aggodalmat, azt a gyengeséget és betegséget, azt a félbenmaradt befejezést, amelyet mi reprezentálunk.

Kedves lelkek, akarják ezt! Érezzék meg, hogy kegyeteknek kell elváltozni. Ha ezt nem érzik, kérjék, hogy érezzék meg. Ha ilyen bizalom inspirálja kegyeteket, akkor a lelkigyakorlatok célt érnek, az ember reformálódik, konstruálódik, dicsőségben Krisztushoz emelkedik. Ez a lelkigyakorlatok célja.

Ezt az első meditációt arra akarom felhasználni, hogy azt a cölöpöt ebbe a partba, ebbe a szitáló partba beleüssem, amelyre építeni lehet.

1. Mi az az első gondolat, amely a lelkigyakorlatoknak, a művésznek, az alakító szobrásznak a gondolatát jellemzi? Minek élünk mi? Mindenkinek van valamiféle pályája, hivatása, vagy készül valamire a társadalmi, gazdasági rendszer szerint. De minek élünk itt? Szent Ignác azt mondja: az ember azért van alkotva, hogy az Istent dicsérje, hogy az Isten előtt tiszteletben megálljon, hogy neki szívéből, lelkéből szolgáljon. Én már 65 éves vagyok és nagyon sok lelkigyakorlatot tartottam, de szent Ignácnak az a mondása, hogy az ember azért van a földön, hogy dicsérje az Urat, az csak néhány év előtt dobbant elém. Mert én azt gondoltam, hogy nem azon kell kezdeni, hogy az ember dicsérje az Urat. Pedig ez a legtemperamentumosabb, spanyol lovagból lett papnak a gondolata, hogy az ember azért van a földön, hogy az Istennek csengő dicséretére legyen. Megtisztelőbb és mélyebb ennél nincsen. Mert, hogy mire való vagy a földön, azt jelenti, hogy mindenből, ami körülvesz, egy fejjel magasabban kiemelkedjél és bátran az Isten szemébe nézz; azt jelenti, hogy mikor sok itt a sár és az iszap, kilépj és azt mondjad:

Uram, te is az enyém vagy és én a tied. Arra való vagy a földön, hogy belekapcsolódjál ebbe a fölséges hitbe, hogy kinyuljál, mint a pálma, hogy folyton a Fölséget nézzem, hogy az egész fölé emelkedjél, tehát világfölényes légy. Az Isten dicséretére. Mi az Isten dicsérete? Az embernek is legfölségesebb dicsérete. Hogy nem fér bele a világba. Neki az Isten kell. Nem tudom, hogy kegyetek milyen mértékben konvencionálisak — folyton ez a gondolatom — mennyire vannak a formalitásokba belegabalyodva? Bármennyire is legyenek, folyton azt kell gondolni: ahogy a pacsirta nem marad meg a rög között, hanem azt mondja: nekem pedig szárnyam van és belefurom magamat az azurkékségbe, épúgy az ember, az Istent elismerve, dacára, hogy vér köti le, hogy a világi kulturák szakajtója födi, mégis azt mondja: tisztelet, becsület, ez itt mind a te gondolatod; téged dicsérve, az én rokonságomat hirdeti.

A pacsirta a rögből kiemelkedik és az Isten dicséretét hirdeti, fölfúrván magát az azurkékségbe. Most kegyetek így gondolkozzanak: rögök közt én is vagyok. Mik az én rögeim? Felfogásom, ami engem

lenyom, letapaszt, ami engem szárnyalni, bízni nem enged? Az egész világ rög, sírkő, malomkő. Hogy repüljünk mi, mikor alig van lendületünk? Tele vagyunk aggodalommal, gonddal, mikor nem érezzük biztosnak a talajt, mikor az egész kulturánk napja leáldozóban van, mikor minden, ami körülöttünk van, kislelkűvé tehet. Nem is rögök közt, sírkövek közt vagyunk, malomkövek a nyakunkban és mégis pacsirták lehetünk. Ha az embernek szárnya van, ne károgjon, mint a varjú, hanem énekeljen, mint a pacsirta; ne maradjon rögök közt, húzza őt a napsugár, a végtelen ég. Mindenkinek lesz röge itt, talán egy egész barázda. Ki tudja, mi mindenféle rögök közt döcög az ember. Mindig azt mondják: nekem nem szabad itt megmaradnom. Ha kellemetlenségeim vannak, ha az életem üressé válik, ha az, amit nagyon szerettem, illuziónak bizonyul, ha nagy áldozatokat kell hoznom, ha az Isten megrendít engem, vagy ha látom, hogy nem segít engem ki, de a rögök közt ne maradjak, nem maradhatok. Ha ez a gondolat jól belerögződik a fejekbe, akkor lesz erőtök, hogy lendüljetek. Rossz a világ — én pedig pacsirta vagyok; rossz a világ — én pedig énekese

vagyok az Istennek. Mert testvéreim, ha ti nem lesztek pacsirták, ha magatokat azzá nem teszitek, akkor ne várjatok enyhülést. Ezt az Isten adja, nektek következőleg azzal a gondolattal kell járnotok: én az Isten dalosa vagyok, dicsérő lélek, ahogy egy német filozóf mondja: «Jeder Mensch soll weltüberlegen sein». De miután szent Ignác spanyol katona azt mondja: «az ember azért van a földön, hogy az Istent dicsérje». Mi egy barokktemplomban vagyunk. Gondolják el, hogy ezek a kövek milyen nyomás alatt állanak; de a barokktemplomban van egy fölséges isteni dicséret, fények gyulladnak ki, szépségek tombolnak. Szent Ignác sírja felett van az első barokkstilű templom, jelezvén, hogy annak az embernek, aki itt fekszik, az Isten dicséretére templomot kell emelni. Azért van fölötte a boltozat, hogy ott a fények és a szinek zenéje folytonos himnuszt énekeljen az Istennek.

Hogyha nem ezt a boltozatot nézik, hanem azt a nagy csillagos mennyboltot és ott látják azokat a csodálatos jeleket, a csillagokat, mik azok? Fényjelek, jelek, amelyek jelentenek valamit. Mit? A nagy stilű istendicséretet. «Az egek hirdetik az Isten dicséretét.»

Hogyha kegyetek ezt a tavaszt látják, mi a tavasz? fölséges nagy titok, az élet titka. Minden bokor előtt le lehet térdelni. És az ember nézi és mosolyog, nevet és kacag örömében és titokzatos megilletődésében ott van az Isten dicsérete. Ha mi az Istent így gondoljuk el és vele szemben ebbe a pózba helyezkedünk, akkor erőteljes, friss, hatalmas, egészséges életáramot érzünk a lelkünkön végigvonulni és ez jó. Minden embernek, aki az Istennel kapcsolódik, meg kell érezni ezt a hatalmas forrást és áramot.

Ennek a gondolatnak a kibővítésére képzeljék el, hogy ez a sajátos istendicséret honnan zúg, honnan jön, hol venni észre, hol hallani egy-egy áriáját? Hogyha kegyetek gondolnak arra, hogy honnan, akár bölcső mellől, akár sír mellől, akár betegágyról, akár börtönből, akár kedves otthonból, akár siralomházból, vagy amikor valami gyönyörű vidéket szemlélek, hallom az isten dicséretének akkordjait. Minden emberi lélek alkalmas arra, hogy visszhangozzék benne ez a gondolat, hogy fölfogja ezeket a hullámokat. Hogyha kegyetek ilyen lelkek lesznek, fölséges, erős gondolat és érzés lesz bennük.

Azután azt mondom: Az Úr Jézus azért jött, hogy engem erre megtanítson. Nekem Krisztussal kell imádkozni tudnom, szenvedni tudnom, járni tudnom az élet útjain. Az isteni Megváltó azért jött, hogy a lelkemet erre rávegye, hogy erre engem ráképesítsen. Ha akarok az ő iskolájába járni, ha akarom azokat a finom tapintásokat ellesni, a lelkemet erre ráképesíteni és egyre jobban kiművelődni, hogy erre alkalmas legyek. Az isteni Megváltó ért hozzá.

Mindig eszembe jut az a szép Schuhmann-ének a dürnsteini várról: «Kommt der Meister mit der Zitter» és kérdi: «König Richard, Held von Osten, bist du hier?» és akkor fülel és a börtön mélyéből megkapja a feleletet, hogy a König Richard itt van. Mi mindnyájan börtönben vagyunk, az érzékiség börtönében, a hiúság börtönében, a büszkeség börtönében és jön a nagy Mistral, aki keresi a lelket és énekli a mi énekünket. És mit akar? Feleletet. És megkapja azt a nagy jutalmat. «Suche treu, so findest du!» Az isteni Megváltó mindenütt talál lelket. «Suche treu.» Mert hűségesen keres, megtalálja. Én nem képzelhetem, hogy legyen itt valaki, akinek

az isteni Megváltó illetéseire, buzdításaira, azokra a fölséges vezetőszólamokra süket füle legyen, hogy valaki kemény legyen. Legföljebb, hogy talán még idegenek neki ezek a gondolatok. Én senkire sem vetek követ! Meglehet! Akkor neked azt kell mondanod: «König Richard, Held von Osten», aki keletről vagy, te királynő vagy, te az Isten gyermeke vagy, de te börtönben vagy és az Isten kegyelme a te énekeidet énekli, amelyek benned szunnyadoznak. Hallgasd! Jaj de jó, ha mi megtanulunk énekelni! Mi ilyen lelkek, énekesek akarunk lenni. Mire való az ember a földön? Hogy ilyen legyen. Mert világos, hogy még sok mindenfélét kell tenni és ez a többi hozzáadatik nektek.

II. Az ember tisztelje az Istent. Erre kegyetek tán azt gondolják, hogy azt fogom mondani: szépen hajts térdet az Oltáriszentség előtt, tisztelettel vess keresztet, az imában iparkodjál tisztelettudó lenni. Igen, hiszen ez természetes! De én azt akarom, hogy az ember tudjon fejet és térdet hajtani, de főleg tudjon a szent tiszteletnek, Ehrfurchtnak az érzelmeivel eltelni. Erre magyarban nincs szó; ez félig tisztelet, félig félelem. Kevesekben van meg.

«Sie haben nicht den Sinn der Ehrfurcht.» Nincs meg bennük a szent tiszteletnek az érzéke. Azt szeretném, ha ez a tisztelet bennem megnyilatkoznék azáltal, hogy én meg legyek győződve, hogy én még fejletlen vagyok, következőleg, mikor Isten felé megyek, kinyiljak. Olyan vagyok, mint a tojás a fészekben. Szét akarom a burkot törni, szét akarom pattantani. Én egy lefojtott élet vagyok. Nekem a tisztelet abban áll, hogy én készséggel fogadok mindent és azt mondom: itt az ajtó nyitva van; nem vagyok méltó, ha hozzám jössz, örömmel fogadlak, nagyra tartom, amit az Isten nekem mond, én az emberiség legnagyobb kincsét, az ősi szent hagyományokat tartom. Nem csinálok utat, én nem vagyok kodex-fabrikátor, én nem vagyok az erőnek forrása, de az erőt magamba folyton merítem. Én egy tiszteletteljes lélek vagyok! Mire való az ember a világon? Hogy mivel még burokban van, megnyiljék; mivel még lekötött, szabaduljon; mivel még éretlen, megérjen; mivel még csunya, szépüljön; mivel még nagyon állati, hogy szellemibb legyen; mivel még nagyon földszagú, Krisztus erényeinek illatát áraszsza. Ez az a tisztelet! Hogy kegyetek

beleálljanak most ebbe a tavaszba és érezzék, hogy a napsugár azért táncol, hogy itt a szépség kivasalódjon a leveleken, hogy a szépség remekeljen a virágszirmokon, hogy a szépség a maga illatának olajával behintsen mindent, hogy ez arra való. Jaj, hisz akkor én is csak arra való vagyok, és akkor az a szent tisztelet hatalmába ejt engem és én azáltal több ember vagyok. Mintha azt mondaná szent Ignác: az ember azért van a földön, hogy több ember legyen, jobb ember legyen. Vannak nehézségeim, de ha a rügy pattog, ha a bimbó fakad, ha a madár kibujik a tojásból, akkor itt ez az emberi lélek már csak különben kell, hogy tiszteletre gyuljon ezen nagy céllal szemben és azt mondja: meglesz, testvér, bízzál!

III. A harmadik gondolatom: hogy az ember szolgáljon az Úristennek. Szolgálni az Úristennek; akár bajban vagyok, szolgálni; akár szomorú vagyok, akár víg vagyok, szolgálni; ha kedvetlen vagyok, szolgálni. És ez a szó nem tetszik nekem. Annyira inficiálva van az elkínzott emberi test szagával, verejtékével, hogy ez ki nem elégít engem. Tudod, mit mondok? Azért vagyok a földön, hogy szeresselek és ha

szeretlek, világos, hogy szolgálok. Uram, én a te szolgád vagyok. Ujjászületett ember vagyok-e már, vagy még nem születtem? Igazán még nem születtem? Renatus még nem vagyok, ujjászületett. Érzem, hogy még nem vagyok. Ember vagyok, de nem vagyok krisztusi ember. Hát ezt a szent lelkigyakorlatot azért akarom megtartani, hogy egy Renata legyen. Vagy pedig: rendben van már a lelkiismeretem? Végeztem már általános gyónást? Rendben van minden? Nem sántikálok bűn és erény, piszok és tisztaság közt? Kár volna, hogy az ember él a világban és azután olyan mélységes melancholiával néz elrontott életére. Kedves testvéreim, fiatal leányok és bárkik, gondoljanak arra: én olyan ember akarok lenni, aki ezentúl úgy akarok élni, hogy ne kelljen valamikor, rossz napokban, öregebb napjaimban az életerő, az öröm szakára úgy visszanéznem, hogy azt mondom: jaj, de kár! Ez távol legyen tőlünk!

És még valamit! Érezzük azt a feladatot, hogy mi most valamit tenni, alkotni, valamit formálni akarunk. Akarjuk! Az Isten is ezt akarja! Én azért, mivel sok nehézségem van, imádkozom és azt mon-

dom: Uram, hiszem, hogy te értem jöttél, hiszem, hogy te hívsz engem, hogy te a te lelkedet adod. Kérlek, kinyitom az ajtót, kaput; szólj hozzám, világosíts fel engem és azután hangolj. «Stimmung ist Leben.» Aki nincsen hangolva, annak nincsen zenéje. Amely hangszer nincsen hangolva, akármilyen nagy művész fogja a kezébe, nem ér semmit. A Szentlélek hangol engem. Kérlek, hogy a te hangszered, műszered, organumod legyek, olyan organumod, amely a szívből jöve, a mélység és magasság fölséges harmoniáját tudja előcsalni. Ha te megsegítsz, remélem, célt érek.

Az ember azért van a földön, hogy az Istent dicsérje. Hogy egy barokktemplom legyen, az Isten zenéje legyen. Hogy az ember az Istent tisztelje, hogy alázattal, készséggel magát a kezébe helyezze azután, hogy szolgálja, vagyis szeresse. Aki úgy szeret, mint szent Ágoston, ködből, sötétségből egy szebb világba, a valósághoz ér el. A lelkigyakorlatok adják meg ezt a több, isteni, lelki valóságot belénk.

II.

1923. március 25-én este.

Krisztusban kedves leányaim!

Mi a lelkigyakorlatokon oly ambicióval veszünk részt, azzal a nagy célzattal, hogy lélekben erősebbek legyünk. Minél jobban érzi az ember, hogy a világ nyomja, hogy az valamiféle nem lelki miliő, hanem egy közönséges miliő, hogy abban túlsok az, ami nem átlátszó, tiszta, meleg, szép, hanem az ellenkezője. Minél jobban látja ezt az ember, annál inkább hivatást érez magában, hogy ő ahhoz a miliőhöz ne idomuljon. Erős állítást akarok. Azt az állítást, hogy én magamat állítom, mint nagy, fölséges céllal biró öntudatot. Köztünk is hány lélek van, aki beteg, aki lazult, aki lanyha, aki annak a rossz miliőnek valamiképen inficiált lelke. Hány lélek holt lélek! Hány ember ember? Hány ember evez holt vizeken, holt tengeren, sós vizeken, szellő, szél, vihar által nem járt vizeken? Hány ember üres, tartalmatlan, gyenge, erőtlen? Mindezekből a szá-

lakból minden lélekben van valami belénk szövődve, de hát a lelkigyakorlatok konstruktiv gyakorlatok. Az a nagy dekadencia, amely körülöttünk van, amely kikezdi a kulturának erős, pozitiv alapjait, amely megrágja a hatalmas erkölcsi élet fájának gyökereit, amely csak gunyos mosolyt állít bele a világba, egy ilyen destruktiv világban mi konstruktiv elemek akarunk lenni. Az ember csak annyiban ember, amennyiben önmagát teremti. Testvéreim, ti panaszkodtok, hogy ilyenek, olyanok vagytok, de hogy már eleget tettünk volna, azt nem fogadom el. Elfogadom, hogy szórakozottak vagyunk, hogy a tiszteletnek fölséges szelleme néha idegen nekünk, hogy a lélek belső strukturája lazult, de hogy ti már eleget tettetek volna, azt nem fogadom el. Annyi van bennetek, amennyit teremttek. Különös dolog, hogy az ember Isten kegyelméből élvén, annyi, amennyit ő tesz. Az a kegyelem nem teremt, az egy segítő, minket kisérő kegyelem, az egy szent lutia, minket felvilágosító kegyelem, de helyettünk nem végez el semmit.

Az a hires hindu, aki nemrégiben bejárta Európát, mondta: «La religion chre-

tienne aprise», az nem sokat ér, «la religion vecue», az a religio, amely gyakorlat, amely valóság. Mi akarunk egy darab valóságot, mi az Istent, mint valóságot, akarjuk megtapasztalni, az életbe állítani. Mi nem dalokat kergetünk, mi nem filozófiai szisztemák pókhálószálain akarunk ügyes pók gyanánt kúszni. Ezek az én gondolataim.

Erre azt mondja szent Ignác, hogy az embernek azért kell küzdeni, hogy megmentse a lelkét. A mai szent meditáción erről akarok beszélni. Ezt a lélekmentést az egész életre akarom alkalmazni, annak minden fázisában szemügyre venni. Aki lelket akar menteni, annak lelket kell nevelni, szeretni, szerelmessé lenni önmagába, a sorsába, a hivatásába, a fölséges, nagy kötelességek átkarolásába.

1. Kedves leányaim, akarom a lelket megmenteni. Akarom! Hogy ezt megmentsem, először is a lelkemet kiemelem. A lelkem öntudatára akarok ébredni. Nézzétek, meg vagyok győződve, hogy közöttetek, hiszen ti mindnyájan e század leányai vagytok, a naturalizmus kisért. Ti tán kételkedtek az Istenben, a lélekben, okoskodtok, hogy lehetne bizonyítani,

hogy lélek van. Kedves leányaim, jegyezzék meg maguknak: az evangélium nem bizonyítja be, hogy az Isten van; az evangélium nem bizonyítja, hogy lélek van, hogy erkölcs van, hanem mit csinál? Az evangélium azt mondja: az Istent szeretni kell, a lelket élni kell, az erkölcsöt gyakorolni kell. Az orvos nem bizonyítja, hogy az ember él, hanem azt akarja, hogy az élet egészséges legyen. Az igazi etikus nem bizonyítja, hogy erkölcsnek kell lenni, hanem azt mondja: az erkölcsöt élni kell. A gazda, aki a realiákkal foglalkozik, bármiféle mérnök, konstruktor, nem bizonyítja, hogy a vas van, a gőz van, hanem alkalmazza. Az evangélium egészen így jár el és mit akar ezzel? Megtapasztaltatni akarja az emberrel a nagy valóságokat, mert az ember akarja, hogy belefúrjon mindenbe az eszével. Szkepszis, szofizmus mindenütt van. Szofista minden ujságíró, minden regényíró, minden szinműíró, vagyis felületes, blazirt, dekadens, cinikus a gondolkozása. Ne azon töprengjetek, hogy van-e Isten, hanem azon, hogy «szeresd a te Istenedet, Uradat teljes lelkedből, teljes erődből és szeresd felebarátodat, mint önmagadat». Hogy élsz,

abban nem kételkedel. Az evangélium olyan filozóf, amely nem panaszkodik, hanem amely éli és gyakorolja az életet. Az evangélium nem bizonyítja, hogy van-e lélek, nincs-e, hanem azt mondja: a lelket úgy szeresd, mint a szemed fényét, jobban az egész világnál, jobban szeresd, mint a lábodat — veszítsd el, ha kell —, a lelket jobban szeresd, mint a jobbkezedet — inkább veszítsd el —, a lelket jobban szeresd, mint atyádat, anyádat, testvéreidet, feleségedet, férjedet, jobban. Mert mikor a lelket szereted, akkor azt a legfelsőbb öntudatot, amely téged becsessé tesz, azt kiemeled. Kegyeteknek kell végre is biztos álláspontra jutni. Kegyetek nem szaladhatnak filozófus iskolából filozófus iskolába. Nem kopoghatnak bármiféle filozóf ajtaján, hanem azt kell tenni: «Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és minden erődből és szeresd felebarátodat, mint tenmagadat». Szeresd a lelket, azt emeld, neveld, azt gazdagítsd és az életet tartalommal töltsd el, mert akik sokat filozofálnak, azok nem adnak tartalmat; azok csak vakítanak vörös fénnyel, zöld fénnyel, narancs fénnyel. Ez nem kell nekem! Ne-

kem ez kell: une religion vêcu, egy átélt religio. Én már okoskodtam eleget, most élni akarok. Az életet ki kell élni. Bolondok vagytok, hogyha csak okoskodtok. Éljétek át az életet, de éljétek át ezen vezető szólam, ezen kulcs szerint, melyet nekünk az isteni Megváltó ad. Kiemelem a lelkemet és azt mondom: megyek bele ebbe a világba s jön Krisztus. Mennyit ér? Nohát annyit, mint Goethe, annyit, mint Richard Wagner, mint Renan, Hebbel? Annyit ér! Ha kell választanom, kit választanék? Kantot vagy Krisztust? Nekem nem lehet kételyem aziránt, hogy kit választok. «Én vagyok az út, az igazság és az élet, — az élet és a föltámadás.» Én megyek veled! Az egész élet köd. Én azt mondom mindig a spiritisztáknak: én elfogadom, hogy önök jobbak lesznek, megtapasztalják azt a lelket, de ez köd, ez egy ködös tenger. Ha tudnám, hogy önök mellett ott áll a hit kegyelme, a biztos tudat, hogy hova, merre megyünk, mi az igazság, akkor azt mondanám: menjetek. De ez egy ködös tenger, erre ne menjetek! Az egész filozófia ködös tenger. Az egész spiritizmus ködös tenger. Én Krisztus után megyek. Ha Krisztus itt

volt a világon, akkor az ő tana el nem pusztulhat; ha lábnyomát benyomta a világba, akkor azt sem a számum, sem a boreas, sem a sirocco el nem simíthatja.

Hol van Krisztus? Az anyaszentegyházban. Az anyaszentegyházban az ő foltjai dacára, az anyaszentegyházban az ő bűnei dacára. Fogadjátok el tőlem, mert én ezt a szivem, lelkem mélységes megtapasztalásából mondom, kudarcaim, sikereim egybevetéséből mondom. Fejeteket tegyétek Krisztus kezébe és mondjátok: Uram, Jézus, letérdelek előtted, a kezeidbe ajánlom lelkemet. Te itt jártál és gondoskodtál arról, hogy a te tanod ne a könyvben, hanem az élő tekintély ajkán feltalálható legyen. Kiemelem a lelkemet a ködökből, «aus dem Wust aller Litteratur». Hogyha Beethoven azt mondja: «Die höchste Offenbarung ist die Musik», ezt tisztelem, hiszen a művész csak ezt mondhatta. De én azt mondom: «Die höchste Offenbarung ist Christus» minden kulturánál, muzsikánál üdvözítőbb szellemi tartalom Krisztus, az evangélium.

Kiemelem a lelkemet! Az embernek ki kell emelnie a lelkét a sorsviziókból, a keseredésből, a bizonytalanságból, az ön-

zésből, a fekete gondokból és a világias fényekből. Gondok alatt értem az emberi gondokat. Ki kell emelni! Aki lelkigyakorlatokat tart, az srófolja rá magát erre a sziklalapra. Elég szikla nektek Krisztus? Gondolom, hogy elég! Gondoljátok, hogy mocsár, szitáló part? Tévedtek! Ez a Petra, az igazi, szent, fölséges, hatalmas alap, amelyet Krisztus hozott. Én a lelkemet erre az alapra teszem. Szegény, vajudó kis lelkem, szegény kanárimadár, amelyet minden macska megrémít, véresre veri magát a kalitka drótján, amelybe az ösztöne hajtja bele. Kis madár, szegény lelkem, emeld ki magadat! És örülj neki, hogy megnyugodhatsz. Mert a világ egy nagy szálló: a filozófia szálló, nem otthon; a hatalom szállójában nincs igazi maradás; az igazi művészet temploma sem otthon. De tudod mit? So ein trautes Heim, olyan otthon, amely tele van szeretettel. Az isteni Megváltó az, aki föloldja a lelkünket, mert ha hozzá fölemelkedünk, akkor megvan az a nagy, fölséges egyensúly. Mit csinál a hajó egyensúly nélkül? Fölfordul. Mit csinál az ember, hogyha súlypontjának a vonala kívülesik a talpa körén? Fölfordul. Mit csinál a lélek, ha

egyszer ide gravitál, egyszer oda, egyszer előre bukdácsol, egyszer hátra? Kapaszkodjunk meg az isteni Megváltóban. Hogy ezt hogyan akarom keresztülvinni, azt majd holnap kifejtem.

II. Nekem az én lelkemet nemcsak kiemelnem kell, hanem nevelnem. Nem lehet valakit igazán a mennyországba bedobni, jóllehet azok, akik nem törődnek magukkal és csak gyónnak, áldoznak, azokról azt hihetné az ember, hogy ajtóstól dobják be őket a mennyországba. Nevelni kell a lelkemet! Bocsánat azért a közönséges hasonlatért, amelyet használok: van pedikür, van manikür, de nincs pszichikür. Hol van az a bolt, ahol föl van írva: pszichikür. Minden templom, minden jó iskola pszichikür, mert ott a lelket nevelik, mint a magyar szó mondja: növelik. Növelem a lelkemet. Gondolatokkal, érzésekkel, motivumokkal, erőforrásokkal, főleg az Isten kegyelmének behatásával. Olvassunk elmélkedő műveket, mint pl. a Krisztus követése, a Szentirás, Bougaud: Kereszténység és korunk, apológiákat, mint amilyen a Szuszai és Dudek-féle, Förster műveit. Sokan mondják: nem tudok imádkozni! Ha nem tudsz imádkozni, végy

egy ilyen könyvet és jöjj el a szentmisére; olvass egy mondatot és szídd magad tele annak értelmével. Az ima isteni gondolatokkal való töltekezés. S hogyha már nem tudsz az elolvasott gondolattal mit csinálni, akkor menj tovább. Az elmélkedés semmi egyéb, mint egy gondolatátvétel. Sokszor azt gondolod, hogy a te lelked olyan, mint egy hamurakás. Minden szív olyan hamurakás, amelyben, ha kotorsz, találsz parazsat. Motivumokat veszek, hogy megálljam a helyemet, hogy türelmes legyek. Nevelni a lelket! Ha az ember jól gyónik, nem könnyelműen, ha az ember úgy megy gyónni, hogy azt mondja: hiszek a bűnben — de ez nem kereszténység —, hiszek a bűnbocsánatban; úgy megyek oda, mint egy terhelt valaki, mint egy ember, aki valamiféleképen inficiálva van, hogy Krisztus segítsen engem. Tudjátok, ha úgy megyek, Krisztusnak kell segíteni és Krisztus segít! Úgy veszem a szent áldozást, mint az ő csókját, egy új élet belémolvadását. Nektek kényszeríteni kell az Istent! Aki lelket akar nevelni, annak folyton kell valamiféle finomabb motimuvokat belevinni. Aki haragos, ne vigye haragját az életébe, hanem mérsé-

kelje a haragot. Aki érzéki, ne tegye azt, hogy megeressze a zsilipjét ennek az árnak. Ha haragos vagyok, mi által viszem bele a lelket? Hogy legalább nem beszélek. Ha szenvedélyeim vannak, látok valamit, ami engem fölzavar, akkor a zavargó ösztön fölé emelkedem és nem egyezem bele. Hogyha az életet úgy veszem, mint valami ürességet, beleviszem a lelkemet a figyelem által, az áldozat által, az elnézés által. Ez a léleknevelés, Ha az életet csak úgy veszem, amint jön, amint kibuggyan, akkor nem vagyok ember. Az embernek creatornak kell lennie. Mikor 1780 körül Franciaországban kitört a revolució, egy kolostor apácáit is elhurcolták a vérpadra. És azok énekelték a «Veni creator Spiritus»-t. Jöjj el, teremtő Lélek! Az ember azt kérdezhetné: micsoda stilus ez? Annak a nagy hitnek a kifejezése, hogy az a creator spiritus csuffá tesz mindent, ami komisz, formátlan. Bennem is van egy darab Szentlélek, az én lelkem is Szentlélek. A lelkemet nevelem azáltal, hogy ilyen irányban teremtek. Én nemcsak adom magamat, hanem teszem magamat ilyenné vagy olyanná. Ne gondolják ezt valami magas theológiának. Min-

denki ért hozzá, aki nemes motivumokat állít bele a világba: Istenszeretetet, lélekszeretetet, felebaráti szeretetet, az ezt produkálja. Minden lelkigyakorlat alatt folyton azt hangoztatom: tenni, nemcsak szenvedni, nemcsak passzivan viselkedni, hogy az ember elviseli az életet, hogy az ember ott áll, mint egy zugó alatt, ahol a víz leömlik rája, hanem én teszek. Tenni, tenni! Hisz birsz! Jóakarattal lelkiismereted a te kezedben van. Hidd el, hogy birsz! Ez csupa léleknevelés. Ezt annyira kell az embernek öntudatára juttatni: ti birtok, ti sokat birtok! Ha ti ezt úgy erősen hiszitek, különb emberek vagytok. Ti meg vagytok arról győződve, hogy gyengék vagytok, de ha azt úgy hiszitek, hogy gyenge ember vagyok, de az Isten által erős leszek; egy siralmas ember vagyok, de a legszürkébb életbe is valamit tudok belekeverni. Én hiszem ezt! Ez a léleknevelés.

Ne várjátok a lelket máshonnan. Az vagy benneteket van, vagy sehol sincsen. A keresztény gondolat, hogy az ember Istent és a Szentlelket egybekapcsolva gondolja el. Ha ti vizet akartok, akkor a vízcsaphoz mentek, nem a sifonhoz vagy a tűzhelyhez, mert a víz a vízcsapból

folyik. Bocsánat, hogy ilyen semmitmondó hasonlatot használok. Hol a lélekcsap? Az emberi öntudatában. Honnan van a lélek frissítő ereje? Az bennem van. Ne ellenkezzetek: ti lelkek vagytok, Isten organumai vagytok. Mit birunk tenni? Tűrni, szenvedni, áldozni, elviselni, hűnek lenni, kitartónak lenni.

Édes, kedves testvéreim, a Szentlélek világosítson fel titeket, hogy a non aprise, hanem a religion vecu legyen bennetek. Hogyha haza mentek, vigyetek innen lelkesülést. Ma este ott, ahol ti vagytok, több lélek lesz, mint előbb, több lélek és több harmónia. Azokra az emberekre, akikre hatok, lelket sugárzok; mint ahogy a vízcsap tud vizet adni, az ember is tudjon lelket adni. Az egész világ egy száraz vidék, mert a geológiai rétegezések miatt ott nincs víz. Jaj, de kár volna, ha az életem Szahara volna, poshadt víz volna, mikor az életnek forrásvidéke, hegyvidéke van. A léleknevelés módját el ne feledjétek! A lélek bennetek van.

III. Aki lelket menteni, üdvözíteni akar, emelje ki a lelkét. Ne bizzatok vakmerően! Óvni kell a lelket. Hogy imádkozott Krisztus az utolsó vacsorán? Azt mondta: «Atyám, imádkozom ezekért, nem a vi-

lágért». Mit értett ő világ alatt? A jégsarkot, a jeges lelkeket, azokat a vulkanikus világokat. Testvéreim, aki megfagyott, aki fagyos, jeges lélek, akinek a hitetlenségben, az Isten iránti bizalmatlanságban van a lelke, azt nagyon sajnálom! Krisztus nem imádkozott értük. Kinek ajánljak egy ilyen megfagyott lelket? A pünkösdi Szentléleknek igen, mert dacára, hogy Krisztus nem imádkozott a világért, a Szentlélek leszállt a világra, mint a nap. Hiszen az a jeges sarkon is süt néha! Az ember jeges lehet, vulkanikus lehet. Mindezektől a rettenetes állapotoktól az emberi lelket óvni kell. Hogyan? Hogy távol tartom a hitetlen gondolatokat, hitetlen, piszkos iratokat, alávaló mozikat és színházakat. Épúgy a vulkanikus mentalitástól és érzésvilágtól távoltartom magamat. Arra iparkodom, hogy az érzékiséget ne fejlesszem, hanem ahol van bennem, gyeplőre fogjam. Mert amint szent Pál mondja: nem bizom magamban, hanem ostorozom magamat, úgy mindenki körül jár az ördög. Aki a lelket szereti, ne bizza el magát, a kisértésektől távoltartsa magát, a Szentlélekkel édes, bizalmas kapcsolatban legyen. Nem bizunk magunkban.

Aki a lelkét akarja óvni, az nemcsak hogy nem bízik magában, hanem megtagadja magát, mert csak a jól nevelt embert önmegtagadó ember. Önmegtagadás nélkül nincs etika. Mikor az ember az ösztönösségnek formát ad, az etika. Az a fa, amely bárhol hajt, kevés gyümölcsöt fog hozni. Csak a jól nevelt fa hoz gyümölcsöt. Tehát önmegtagadó akarok lenni. Ez egy rapszodia a lélekneveléről. Fogadjuk alázattal!

Legyenek meggyőződve, isteni hivatásuk, hogy kegyetek ilyen irányban neveljék magukat. Kire van bízva a lelkük? Önmagukra. Az embert sokszor a sajnálkozás szelleme lepi meg a lelkével szemben. De már csak a lelkem ne panaszkodjék reám — értem az én reflextudatomat. Jó nevelő akarok lenni, lelkem édesanyja, fenntartója. Lelkem Arisztotelesze, Nagy Sándor nevelője akarok lenni, a lelkemet nevelni akarom. Miután megbiztál engem egy örök sorssal, egy veszedelmes hivatással és mellém adtad a lelkemet, segíts meg, hogy ennek a nagy hivatásnak igazán megfeleljek.

Az Úristennek ez a nagy kegyelme mint áldás és erő segítse meg kegyeteket, hogy ezen az uton szerencsésen haladjanak. Amen.

III.

1923. március 26-án délelőtt.

Krisztusban kedves leányaim!

Az ember sokszor kér az Úristentől áldást mindenfélére. Soha olyan szívből fakadó ima ne törjön ki a lelkükből, mint mikor az életük alakítására akarnak áldást kérni, mert amint tegnap mondtam: hogyha már a lelkem sorsa reám van bízva, hogyha olyan tragikus hős vagyok, ellenséges, nehéz világban járok, meg vagyok bízva, hogy a lelkemet megmentsem, erre küldetés kell. Mikor az Úr Jézus az apostolokat küldi, megáldja őket. A szentek küldetése az Istennek nagy áldása.

Édes Jézusom, segíts meg minket, hogy az életünknek ne elrontói, hanem okos konstruktorai, művészei legyünk. Kell küldetés. Mikor ezt említem, voltaképen mit érzek? Ahol világ van, ott végesség van, ahol ember van, ott gyarlóság van. Az ember magában is sokféle gyarlóságot hord, éretlen, fejletlen. Hogyha szalézi szent Ferenc, aki jól ismerte a lelkeket,

azt mondja: «Örüljetek, hogy sok hibáitoktól halálotok előtt egy negyedórával megszabadultok». Pedig szalézi szent Ferencnek jó szive volt, szent volt, nem vette könnyen a dolgokat, de tudta, kiről szól: emberekről. Ember — hiba, ember — gyarlóság, végesség. Főleg, ha az ember ezt a távlatot megnyitja, elgondolja az emberi élet sok mindenféle szerencsétlenségeit. Az ember nemcsak valaki, aki rosszat tesz, az ember valaki — legalább sokan — aki szerencsétlen. Sok ember idegileg is gyenge. A mai világ a felőrlődés korszaka. Az eszmék felőrlődnek, a bizalmak felőrlődnek, az emberi érzés felőrlődik, az egész ember valamiképen mintha malomkövek közt őrlődne. Ez egy nagy nehézség. Mi tudjuk, hogy vannak dekadens korszakok. Ez a korszak is olyan. Hát nem borzasztó, mikor az ember olvassa a világtörténelemben, hogy caesári leányok prostituáltatták magukat. Kellett ez? Minek? Ez az, mikor az embert csillagok már nem vezérlik, nincs körülötte semmi, ami szép, nemes, amin megvolna a fémjelzése a fejlődésnek. Van egy pszichózis a morálisban is, az intellektuálisban is. A filozófiának sok handabandázása

agyonüti a lelket. Az ember ezt megérti, ha látja, hogy körülöttünk is mennyi az elkopottsága az erkölcsi gondolatoknak és eszméknek, annak a szép stilusnak, amelybe az ember be volt állítva és amelynek teljesítése a legpolgáribb erények közé tartozik.

Azután az ember sokszor szerencsétlen, mert nincsen jól nevelve. Emlékezzenek arra a liberális korszakra, mikor a katechéták nem teljesítették kötelességüket. Mi volt 150 évvel ezelőtt? Milyen katholikus kiindulások voltak? Alig volt valami. Az ember belecsöppen egy ilyen korszakba; ki tehet róla, hogy pusztaságba vezet, Szaharába.

Ezzel a bevezetéssel azt akarom, hogy mi mélységesen érezzük, hogy sok mindenféle nehézségek közt vagyunk: belső gyarlóságban, amely mi magunk vagyunk, külső nehézségek közt, amelyek minket nyomnak. Az egész korszaknak maláriás a levegője és mi a mi erkölcsi feladatunkkal mint egy rettenetes nagy probléma előtt állunk. De akármilyen legyen, mi, akik felett boltozódik az anyaszentegyház felséges boltja, mi tiszteljük a szenteknek eszményeit. Mi, akik az Úr Jézus kegyelméből lelkigyakor-

latokat tartunk, ezekkel a nehézségekkel szembe akarunk nézni.

A mostani meditációban azt szeretném, hogy az ember magába nézve és érezve az idegrendszernek hatását is az ember erkölcsére, fölvértezze magát és azt mondja: nem adom meg magamat! Én az eszméknek az ösztönzéseit érzem, én az Isten oltárára ráesküdtem; ha bűnös ember is vagyok, magamat folyton a jobbra ráképesíteni akarom. Következőleg, mit tegyek? Milyen igazságokat tartsak szem előtt, milyen motivumokat ébresszek fel magamban, hogy az egész helyzetnek ura legyek? Minél jobban érzem mindezt, annál jobban kell hangoztatni: ne tántorítson meg téged semmi ebben a hitedben. Hogy a jó létezik, hogy a tisztaság — értem az egész erkölcsi tisztaságot — hogy az különb, mint a poshadtság, hogy az erkölcsi tökély egy nagy és fölséges eszmény, hogy a törvény engem köt és téged köt, következőleg, hogy mi arra rá vagyunk áldozva; mi meg nem tagadhatjuk magunkat, ha ezen az uton nem járunk. Következőleg én feltétlenül akarok ezekhez az elvekhez ragaszkodni. Az nagy szó: feltétlenül ragaszkodni akarni, feltétlenül hinni, hogy az

Isten nekem törvényt adott, amelyet megszegnem nem szabad. Feltétlenül hinni, hogy ezt a törvényt megtarthatom, hinni, hogy nekem erre erőim lesznek annakidején, mikor szükség lesz. Feltétlenül hinni az isteni akaratban. Ragaszkodni az Istenhez. Néha az Isten olyan messze van, olyan hideg, néha olyan borzasztó, mintha az ember teljesen magára volna hagyatva, mintha beszakadnának az egek. Mit kell tenni ilyen sötétségben? Feltétlenül hinni és megfogni azt az Istent és azt mondani: belőled pedig nem engedek!

Minden embernek az életében vannak nagy kisértések főleg az isteni gondviselést illetőleg, aki a rosszat megengedi. Ebben a nagy chaoszban, amelyet világnak hívnak, hinni; ebben a nagy chaoszban, amelyet társadalmi fejlődésnek hívnak, hinni, hinni egy jó Istenben. Ez egy nagy erkölcsiség, efor moral, erkölcsi erőkifejtés. Kegyeteket nem kell az élet sötétségeibe beleállítani, eléggé látják. Már most az élet sötétségeiben azt mondom: én pedig hiszek abban az örök jóságban, amely az én levegőm, az én lelki kapcsolatom. Ezekben a lelki nehézségekben úgy tegyek, mint aki egy kötelet fog. Leereszkedem

a mélységbe, de a kötelet fogom. Leereszkedem az Ördöglyuk nevű barlangba a pilisi hegyekben, de a kötelet el nem hagyom. Nem tudom, hogy itt mi vesz körül; nem tudom, milyen rémet látok; nem tudom, milyen mélységek előtt állok, de egyet tudok: a kötelet el nem ereszteni. Mi a mi kötelünk? Az Istenségben való hit, a jóságban való hit, a jóságnak végleges győzelmében való hit. Ez az én kötelem. Kegyetek mind barlanglakók, a mélységeket járják; nem kivilágított barlangokat, mint a dobsinai jégbarlang, hanem barlangokat, ahol ember még nem járt. Mert minden embernek útja új, minden ember az életét maga éli, ő éli, nem élték számára, hanem azt neki kell megélni. Minden ember barlangban jár, de a kötelet nem szabad elereszteníe. Nekem ez a gondolat annyira szükséges, hogy ki sem mondhatom. Akármilyen nehézségeitek vannak, hogy mi az Isten, hol van az Isten, hol van a földön igazság, hol van a végleges kifejlődés, testvéreim, én nem tudom. Én is ilyen barlanglakó vagyok, mint te, de én a kötelet el nem eresztem. Nincs ember, aki a világnak mindenféle komplikációit megmagyarázná. Ha valaki azt mondja: nincsen, az nem magyarázat;

ha valaki azt mondja: minden rossz pokol, az nem magyarázat. Nekem egyrészt a végtelen Isten, másrészt a világ züllöttsége sötétségek. De én a kötelet el nem eresztem. A kötelet nem is látom, de a kötelet fogom, mert olyan sötét van, hogy nem is látom, mikor fogom. Azt mondom: az Istennek kell lenni. Hogy milyen, hogyan, nem tudom. Annyiszor megsegített engem ez a gondolat. Ha az ember úgy eszmélődik, ez azt jelenti: a partról kell kezdeni a molót, nem a tengerről, nem a mélységből. Én úgy bizom a partban. Mi az én partom? Hogy van Isten, van szent akarat, hogy az Istennek köze van hozzám. Itt pedig a sós, a rettenetes viharzó tenger. Én építek magamból kifelé, nem pedig kívülről felém. Ha valaki azt mondja: az embernek annyi a rossz indulata, annyi szenvedély hajtja, idegrendszer meg más: én építek a lelkemből. A lélekben hiszek, következőleg ha vannak szenvedélyeim, abból nem következik, hogy nincs lelkem. Ebbe a tengerbe a lelkemből építem meg az én sarkantyumat. Én nem mondok le a lelkemről a lelketlenség miatt, én akarok lenni a lelketlenségnek a lelke. Van egy erkölcsi szép otthonom: az én belső világ-

gom. Körülöttem kavarog egy csunya világ. Mit tegyek? Megtagadom magamat. Azért, mert künn csunya a világ, belül a szivemben ne legyen az. A rossz világ ellen kiépitem az én mólómat. Bolond volnék, ha a partot tagadnám. Hiszen akkor nem lehet semmire sem menni. Az anyag silány, de az én belső harmóniámból nem engedek, körülöttem macskanyöszörgés, de bennem egy szép zene. Ezt akartam, amikor azt mondtam: feltétlenül ragaszkodni a nagy igazságokhoz, az Isten szent akaratához.

Már most ezzel a szent akarattal szemben a gyenge és tehetetlen ember mennyi ütközésbe jut. Mit kell a bűnnel tenni? A bűnnel szemben azt kell tenni, hogy az ember szívből utálja. Mint a tagadást. Ne nézzétek azt, hogy én nem vagyok olyan nagy bűnös. Ha azt a kis bacillust nézed, az még nem a halál oka, de ez minden rossznak a gyökere. Ne azt nézd, hogy még kevés van benned. Mindegy! Ez a tűz a pokol tüze, ha kis láng lobog is körülötted és nyaldossa a lelkedet. A te ősi eszményeid, legszentebb megsejtéseid kikacagója. Ez a naturalizmus, ez a tagadás. Mi azért gyülöljük a bűnt, mert a lelkünk

ágaskodik ellene. Ne féljetek attól, hogy az ember ezáltal extravaganciákba esik! Mindennek megvan a szép üteme, a bűngyűlöletnek is. Hogy voltak flagelánsok a középkorban, akik egy szent őrülettel nekivágtak a bűnnek, ezt hagyjuk! De szívből gyűlölni a rosszat. Ha az ember megy a világ útján és látja azt a sok rosszat, azt mondja: ez mind nem méltó hozzám! Nem fogja meghallani. De hát ez mind nem az én congeniális miliőm, hanem az én homogén elméletem.

Úgy akarnám kegyeteket beállítani, hogy ösztönszerűen is szeressék az Istent. Szeretik a napsugarat? Az isteni. Szeretik a vérűket? Az isteni. Szeretik a lelkük benső meleg érzését? Ez az Isten. És a bűn az mind az ellenkezője. Ösztönösen elfordulni a rossztól, ahogy ti, mikor valamí nagy veszedelem fenyeget, valami fordulónál ösztönszerűen fordultok el: az élet ösztöne lök titeket. Szívből utálni a rosszat, a silányat, mindazt, ami lapos, alacsony, hideg, ami életdermesztő. Hogyha ezt a mi szent gyülekezetünket átjárja ez a gondolat, akkor elhiszem, hogy lehetnek problémák az életben, eligazodásokban, erkölcsi vonatkozásokban, de minden problémának kell egy

logikus és természetes belülről való megoldás. Az akaratuk olyan csengő akarat legyen. Ne repedt fazék, hanem lángoló akarat, készséges akarat. Nekünk az Úristent szeretni kell, mert ő a miénk. Ez az öt betű: Isten, ne zavarjon meg, hogy ez mi mindent föd, ne zavarjon! Ha pedig megzavarodtok, ott a kötél. Meg vagyok győződve, mikor mi a lelkigyakorlatokat tartjuk, ezen az alapon szeretnénk meggyökeresedni. Ez a part áldott part, biztos part.

II. Nekünk nemcsak az kell, hogy az erkölcsi világban ilyen erősen álljunk, hanem vannak, úgy-e — akármennyire fogjuk azt a kötelet — lökések, kisértések. Ha fiatalok vagyunk vagy pedig öregek, mások a nehézségeink. Van bennünk tespedés, lanyhaság, jóra való restség. Mit kell nekem ez ellen beállítanom? A küzdő lelket. Hogy csinálta az isteni Megváltó ott az agóniában az olajfák kertjében? Mi az az agónia? Küzdés a rossz ellen. Mi volt az a rossz? A végleges undor az élettől, az a rettenetes posványa a bűnnek, amely már szinte az ajkáig feldagadt. Egy nagy bizalmatlanság, hogy az ő egész küldetése csődöt mondott. Az Isten Fiának is vannak kisértései, mert ő igaz ember. Az Isten

Fia teljesen ember, egészen ember. Agóniában van, a rossz ellen küzd. Az a rossz, ami össze akarja őt törni. Ő fél a kereszttől. Milyen szép az, hogy ő fél a szenvedéstől, az ostorcsapásoktól. Jaj, de jó, hogy nekünk ilyen félő Krisztusunk van! De az agónia, amire itt reflektálok: Krisztus küzdött az erkölcsi romlás ellen, amely őt megkörnyékezte. Ha egy embernek a bizalma romba dől, ha a húr elszakad, a lant elreped, akkor csődöt mondott. Krisztus akarta ezt az agóniát. Minden embernek van valamije, ami kínozza, van nagy agóniája. Kegyetek is agóniában vannak, küzdelemben. Higyjék azt úgy el: ahogy a kötelet el nem eresztem, úgy a küzdelem öntudatáról sohasem akarok megfeledkezni.

Ha valaki azt gondolja, hogy most meggyónt és megáldozott és ezzel rendben van, téved. Te folyton építesz, te egy kapa, ásó alá fogott kertje, kis paradicsomkertje vagy az Úristennek, de még márciusi paradicsomkert, vagyis nem vagy készen. Következőleg küzdened kell. Mi kell a küzdelemhez? Nagy bizalom. Kegyetek azt gondolják: hogy fogom én azt győzni, amit az mind reám fog? Nagy bizalommal.

Körülöttünk jár az ördög. Érzem. De az angyal megjelenik Krisztusnak és biztatja őt. Jönnek más, fényes gondolatok az alulról való érzések ellen; felülről leereszkednek a fölséges benyomások. Az embert lelapítja a durvaság, de ezzel szemben jönnek a nagy vonzások és lökések. Én azt mondom: küzdeni akarok önmagam ellen, rosszindulatom ellen, a kislelkűség ellen, a lemondások ellen, mindenféle kétségek, lázadások ellen, nagy nyugtalanság ellen — mert lehet bennem egy túlságos nyugtalanság — nagy megzavarodások ellen. Fogják meg ezt a nagy feladatot és mondják: én sohasem akarok magamnál kisebb lenni, nem akarok a bizalom fokáról lelépni. Az isteni Megváltó ezt állítja elém. Föl erre a magaslatra! Bizzál! Talán te nem a hősiesség magaslatára való vagy, de lehet, hogy némelyik igen. Lehet, hogy te nem vagy nagy harcokra, hősiességre való, de bizó léleknek való vagy. Ahogy kereszteltelek téged, úgy akarom, hogy egy ujjászületett ember légy. Az Oltáriszentség előtt leborulunk és azt mondjuk: édes Jézusom, adj bizalmat! A bizalom pedig azt mondja neked: bízzunk Istenre is valamit. Az Isten is valami, a Gondviselés is valami.

Egy kedves kis eset. Volt Fehérváron egy család, amelynek tagjai össze-vissza voltak haragudva, nem köszöntötték egymást a testvérek az utcán. Pünkösdnapján az egyik néni kinyitja az ablakot és berepül egy kanárimadár, amely elszabadult valahonnan. A néninek sikerült őt elfogni és beleteszi egy kalitkába. A házban ennek hire terjed. Valaki sétál a kertben és átszól: nem repült el a ti kanárimadaratok? Itt van X. Y. néninél. A szomszéd, aki a néninek nővére volt, hamarosan átjött a kanárimadárért. A kis történet megnyitja a sziveket és ott a kanári kalitkája előtt megbékélnek. A kis kanárimadár hozza a kibékülést. Az Úristennek milyen csodálatos, kicsiny és mégis sokat jelentő műfogásai vannak!

Hogy hogy fogom megállni a helyemet 10 év mulva, nem tudom, de azt tudom, hogy egy bizó emker vagyok, aki a küzdelem robotját le akarom dolgozni. Iparkodjál egy bizó lélek lenni és azt mondani: hogy mi lesz velem, nem tudom, de én most iparkodom. Ez a lelkület téged erőssé tesz. Nagy enyhülésként hat ez az ember lelkére.

A bűn ellen még egy gondolatot kell

beállítanunk: Uram, én a bűnbe nem egyezem, én a bűnt utálom és pedig azért, mert akkor a lelkemben olyan meghasonlás van, hogy az egy valóságos viperafészek. Mit gondoltok, hogyha az ember összegöngyölített viperából egy vánkost csinálna, lehetne azon aludni? Vagy az oroszlánszelidítő, aki bedugja fejét az oroszlán szájába, el tudna ott aludni? Nem hiszem! Az ördög a Szentírás szerint egy ordító oroszlánként jár körül. Gondoljátok, hogy egy ilyen tátott oroszlántorokban nyugalomra tudnátok a fejeteket hajtani? És ha van, aki nyugalmat talál a perverzitásban, azt nagyon sajnálom, mert már teljesen eltompult a lelkiismerete. Nekem az én lelki békém miatt kell Istennel jóbarátságban lennem. Nem szabad tudvaakarva Istentől elfordulni. Én nem tűröm meg, hogy rajtam a bűn úrrá legyen, mert én viperavánkoson nem tudok megpihenni. Én az ördöggel való cimborságba nem tudok belenyugodni. Segíts meg engem! Ha kegyetek ezt magukévá teszik, ezek a tiszta moralitásnak fölségesen ható savai, a lelkük érzéseibe a tisztulást viszik. Ez a lelkiállapotukban valami erőteljes kilépést eszközöl és a rosszal szemben semmi sem

kell inkább, mint a bátorság, a bizalom és a ragaszkodás az isteni Megváltóhoz.

Kérem az Isten békéjét és azt nagyon sürgetem, mert akkor a bűnt utálom. Az Úr Jézus szava: «Az én kenyerem, hogy az Isten akaratát teljesítsem, hogy tisztán éljek, hogy a kötelességeimet teljesítsem, hogy a kísértéseimet legyőzzem, hogy másoknak világítsak, hogy igazán egész keresztény ember legyek. Az én ételem, hogy az én Atyám akaratát teljesítsem. Aki ezt a kenyeret eszi, az egészen friss, az életet biró, a küzdelemben hősiesen kitartó, az élet problémáit okosan megoldó ember lesz».

Az Istennek ez a kenyere segítsen meg minket és adja, hogy ez a kenyér bennünk életté legyen.

IV.

1923. március 26-án este.

Krisztusban kedves leányaim!

A modern embernek nagy szüksége van arra, hogy a fölség imponáljon neki. Főleg az Isten, a végtelen azután a lélek, annak nagy hivatása, az anyaszentegyház, a szentségek, a lelkiismeret, a nagy felelősség, az örök sors, a nagy hivatás. Ezek hegyek, melyek előtt mi állunk, egy csodálatos lelki, szellemi hegyvidék, amely vonz minket. Mögöttünk a lapály, a láp, a sötétség, a chaosz, előttünk a fény, a monumentális vonalak, az a győző, hatalmas alkotóerő.

Édes Uram Istenem, kérlek téged, tudod, hogy hát én is benne vagyok ebben a nyomorult világban. Tudod, hogy én is valamiképen meglazult, ellanyhult szellem, lélek vagyok, aki nem bír magamagával, aki, mikor valamit akarna kérdezni magamagától, hogy hát mit kellene erősen tenni, akkor is tipeg, topog, bizonytalan, kevés a bizalma, hogy igazán bírja valamiképen,

egy mámor megreszketteti még a lába inát is, bizonytalan alatta a talaj. Milyen nagy kegyelem, ha az ember a fölségesnek a benyomásai alatt állhat és ha a lelkét ezen sarkcsillagok alá beállíthatja és eltölti a biztonság érzete, az öntudat és ha mindazokkal a nagy szellemi valóságokkal korrekt, őt kielégítő viszonyba helyezkedik.

Azt mondja Dostojevski: «Nagyon veszedelmes dolog játszani azzal a játékszerrel, amit Istennek hívnak». Nagyon veszedelmes. Az ember folytathatja: veszedelmes játszani azzal a játékszerrel — gyermekes lelkületet feltételezve — amit léleknek hívnak, amit életnek hívnak. Játszani. Mondják meg nekem, van itt valaki, aki játszik Istennel, a lelkével, aki mer játszani az életével? A játék olyasvalami, ami nem komoly, ami játszik, gyermekkedvnek töltögetése. Van itt ilyesvalaki? Pedig ha az ember nem fogja meg komolyan, kitartóan, azt kell mondanom: játszik. Ha az ember olyan könnyelmű, hogy nem ér rá az isteni kötelességekre, nem ér rá az élet kimélyítésére, az életnek tartalmakkal való kitöltésére, akkor tényleg valamiképen játékot űz. Mi játszani nem akarunk. Akarunk játszani azzal, ami-

vel lehet; nem játszunk azzal, ami nemcsak bűn, hanem végveszedelem. Azzal a játékkal nem foglalkozom. Mi, akik itt összegyűltünk, komolyan el vagyunk szánva, hogy Istennel, lélekkel, élettel, kötelességekkel, lelkiismerettel, hivatással, fölséges sorsunkkal — értem ez alatt a mi örök hivatásunkat — játszani nem akarunk.

1. Ennek a megerősítésére akarom a mai meditációt beállítani. És pedig, hogy jól elgondolhassuk, azután a gondolatainkat a textushoz odafűzhessük, a Szentírásnak ezt a buzdítását veszem: «Legyenek ágyékaitok felövezve és kezetekben égő lámpák és ti hasonlók lesztek azokhoz, akik várják az Urat». Meglehet, éjjel jön, éjfél előtt vagy reggel korán. Bármikor, mikor kopogtat, nyissatok ajtót neki. Épen az, hogy a modern szellem, a modern lélek, vagyis a fegyelem hiánya, a jellem hiánya, az erős akaratnak hiánya mindenütt észlelhető és ezekre a gyarlóságokra mondja az Írás: «Legyenek ágyékaitok felövezve», legyetek emberek, akik nem kényelemben, önfeledésben élnek, akik az életet nem játékszernek látják, hanem «legyenek ágyékaitok felövezve», vagyis éljetek fegyelemben. Ki fogja meg kegyeteket? Mi

mégis csak önmagunkat kell, hogy fogjuk. Az ember már kinőtt abból, hogy másvalaki fogja őt. Az igazi felnőttség, hogy én vagyok sorsomnak intézője. Lehet segítőtársam, buzdító példaképem, de aki fog engem, az én vagyok. Én magamat fogom, felövezem magam, vagyis fegyelemben tartom. Ember, aki él a világban s aki a kötelességek körül csak lepke, az ilyen a szent fegyelem ellen vét és következőleg önmaga ellen vét.

Legyetek felövezve! Akik fel vannak övezve, azok uton vannak. Ti mindnyájan uton vagytok, nemcsak az évek számát véve, hanem a belső, lelki elváltozások sorát véve. A lélek valami, ami folytonos akció, valami, ami folyam és folyamat. Aki úton van, annak tudnia kell, hogy hova megy. Mi megyünk, nekünk nagy célunk, biztos utunk van. Nekünk ezen az uton az isteni Megváltó világít.

Mi megyünk — mint Pál apostol mondja — nem mint, akik a bizonytalanságba mennek, hanem felövezem magam, sanyargatom magam, kézben fogom magam és így megyek előre. Arra kérem kegyeteket, fogják meg magukat, ne hagyják el magukat. Az a perverzitás, ha az ember rábizza magát arra,

ami történik vele; értem, hogy magam teremtem az én életem berendezését, azt a korrektséget, azt a szépséget, hűséget, azt a reggeltől estig való jó életet, hogy az ember élete csengő legyen, nem pedig valami repedt harang. Fogjátok meg magatokat és mondjátok: én Istennek szolgálok. Az én egész életem nem üres. Az rendkívül világias gondolat, ha valaki azt mondja: az én életem egészen üres. Akkor te még alszol, akkor ott még tél van. Mert lehetetlen, hogyha valaki mindazt, amit tesz, jószándékkal végzi, hogy az élete üres legyen. Az embernek a tulajdonképeni alkotása az, ami az ő öntudata. Lehetnek mindenféle igények, amelyek nem teljesülnek, de azok a lelki igények, a lélek tiszteletére való igények okvetlenül teljesülnek. «Was nützt es, du wärst ein König und wüstet es nicht.» Mindenki, aki azt mondja: üres az életem, azt felelem: «Was nützt es, du wärst eine Magd Gottes und wüstest es nicht». Ha te mindent reggeltől estig jól teszel, a jóindulatot felébreszted, a lelkedet belenőni engeded az Istenségbe, lehetetlen, hogy üres életed legyen. Az egy nagy igény, hogy tartalom legyen. Ha az ember űzi magát, megy szinházba, moziba,

Itáliába, ezt megértem, mert akarnak valamiféle tartalmat, akarnak valami időmulatást, az idő mulását akarják valamiképen megindítani. A legnagyobb igény az, hogy az ember lelkében legyen fegyelem, hogy fogja meg magát, hogy legyen tartalom a szivében és az öntudatában. Ha én így fel vagyok övezve, akkor megfeleltem az evangélium ezen buzdítására. Felövezve, jól felszerelve a jobbra törekedni, ez a vezető szólam, amely ebből az első buzdításból cseng felém.

11. «Égő mécs a ti kezetekben.» Mikor van mécsre szükség? Mikor sötét van. Az evangélium annyira érti, hogy az ember élete sötét. És akinek az élete nagyon világos, annak kevés öntudata van a nagy létre, nagy perspektivákra. Az élet sötét éjszaka, nagy árnyék. Árnyék az egész élet. Az a kis tudat pislog valamennyire, de az is csak annak a kis körnek a megvilágítására elég, ahol vagyunk. Az élet sötét, mécs kell a kezembe! Mi a mi mécsünk? A mi hitünk, a mi szeretetünk. Ez a kettő. Kézben tartom a mécset? Nemén vagyok. A lelkem lángja a hit, szeretet. Ti mindnyájan magatoknak égő mécsek legyetek. Ezt folyton gyakorolni kell.

Némelyeknek vannak mindenféle kísértései a hitben. Hát erre nézve mondtam az első beszédemben, hogy a hitet a Szentírás nem bizonyítja, hanem azt mondja: gyakorold, éld, akkor megérted valamiképen. Nekem meg úgy látszik, hogyha valaki folyton csak töpreng, úgy tesz, mint aki beültet egy palántát és azután folyton kihuzogatja, hogy lássa, gyökeret fogott-e már. Nohát az nagyon rossz kertész és a palántából nem lesz semmi. Az embernek ezeket a problémákat nem kell folyton ráncigálni ide-oda, mert így lehetetlen, hogy egy erős meggyőződés kialakuljon bennünk.

Hit és a másik a szeretet. Kegyeteknek azt kell gondolni, hogy lehet valaki nagyon jó ember, jó mérnök, kitünő képviselő, kitünő ügyvéd — ezeket a természetes előnyöket az ember szivesen elismeri — de ebből nem következik, hogy ennek az embernek van igazi szeretete. Szeretete annak van, akinek természetfeletti szeretete van Isten és Krisztus iránt. Ha valaki híres és kitünő ember, még nem ér el az Istenhez. Az Istenhez az Isten útján kell elérni. Melyik az az út? A hit és a szeretet. Ha valaki Moszkvába akar

menni, az ne menjen Pádua felé, mert akármilyen kitünő mérnök vagy gépész, nem ér el Moszkvába. Aki más uton megy, mint a hit és a szeretet útján, nem ér el az Istenhez. Az Istent elérni, az egy természetfeletti kegyelem. Nekünk Krisztus megmondta, hogy merre kell mennünk. Itt nem kell okoskodni! Hinni és szeretni, az az Isten útja. Ezen az uton kell mindenkinek járni. Ne hagyják magukat megzavartatni kitünőségek, kiválóságok által, hanem azt kell mondani: Istenem, add ezeknek az embereknek, hogy téged megismerjenek, mert akkor minden, ami bennük van, természetfeletti kiválósággá változik.

Mindenki legyen egy világító ember. Világítson a hite és a szent szeretete. Ha mi világító emberek leszünk, akkor a világ is megérzi, mert Krisztus mondta: Úgy világosodjék a ti világosságtok, hogy lássák. Az ember, ha keresztény, lássék meg rajta. Ha igazán keresztények leszünk, úgy világító emberek leszünk, sugározni fogunk. Most már biztos, hogy a napsugár nemcsak rezgés, hanem folytonos irradiációja valami titokzatos szellemnek. A rügy azért bontakozik, mert a nap beleszövi a felsőbb energiákat. A kereszténységben lehe-

tünk százan és ezren, akik sugároznak és az irradiáció következtében az emberekre ható tényezők lehetünk. A világ ezt meg fogja érezni. Lehetetlen, hogy ahol egy ilyen világító feleség van, hogy a ház azt meg ne érezze, világító tanítónő, nővér, testvér.

Kedves testvéreim, kegyetek hisznek sok mindenfélében — sokszor babonát is — higyjenek a lélek sugárzásában. Ez a szószék is sugárzik, mi mindnyájan sugárzunk. A lelkek sugároznak. «És égő mécs a ti kezetekben», de égő lélek bennetek. Lehetek égő lélek? Van itt valaki, aki olyan blazirt, hogy nem hisz abban, hogy a lélek égő lehet, hogy ő egy világító lélek, test lehet, hogy csillag lehet, hogy nap lehet? Fölösleges a hitemet erre rákényszeríteni, mert ezt az ember megtapasztalja. Milyen nagy dolog, ha az ember ilyen fegyelmezett. Ha valaki azután ilyen világító ember, meleg lélek. Ez neki is a legjobb, azután annak a nagy, szent hivatásnak a legfölségesebb magyarázata. Aki ezen az uton jár, arra nézve ez a legnagyszerűbb dicséret. Az út, amelyet a szent keresztény mond, hogy azon égő lelkek vannak, hogy azok ott kigyulnak. Ti tanus-

kodtok Krisztusról! Testvéreim, én ezt mondtam az uraknak is és láttam, hogy megdöbbentek. Mit mond Krisztusról a Szentírás? «Szeressétek egymást, hogy a világ lássa, hogy én jártam köztetek.» Hol vagyunk? Hol tartunk? Venni észre a világon, hogy Krisztus itt járt? A Heilsarmeek, melyeket már a katholikusok is átvettek, tanuságot tesznek Krisztusról. Aki megtér, az tanuságot tesz, hogy Krisztus itt járt. Aki előbb haszontalan volt és fegyelmezett lesz, ez tanuságot tesz Krisztusról. Aki előbb sötét volt és világít, az tanuságot tesz Krisztusról. Adjatok tanuságot a szegény Krisztusnak. A mostani világban oly kevés a tanu. Nem venni észre, hogy Krisztus itt járt. Krisztus mondja: Szeressétek egymást úgy, hogy lássák az emberek. Mi az a tűz, melyet Krisztus rakott? A szent szeretet. Hol látni? Az anyaszentegyházban kellene látni. Ez a tűz néha nagyon lelohad, alig pislog. De jó lesz, ha végigmegy rajtunk a fölébredésnek a kegyelme és angyala. A lelkigyakorlatok arra valók, hogy ébresszék az embereket. Ti mindnyájan éneklő, szerető lelkek akartok lenni. Kérlek titeket, tegyétek ezt meg!

Ha nem tudok imádkozni és azt mondom: teszek én tanuságot Krisztusról, ott, ahol lakom, abban az állásban, amelyben vagyok. Venni-e észre rajtam, hogy igazán egy újjászületett Renata vagyok? Venni-e észre azokat az óriási nagy kegyelmeket? Próbálgatom megtudni, hogy hol mit kellene tenni. Ez csupa imádság, mert én azt gondolom, hogy némely ember az ima alatt csak érzéseket gondol, amelyek vigasztalják, emelik, amelyek elömlenek rajta. Nem, hanem ha az ember így imádkozik és így érez, az kitünő ima.

III. «És legyetek olyanok, mint akik várnak!» Emberek, akik várnak. Ti mindnyájan vártok. Mit vártok? Vártok a földön is sok mindenfélét. De a ti lelketek fenekén van egy szent várakozás. A ti lelketek szövetébe bele van szőve a várakozás fonala. Nem lehet azt kiradirozni, kiáztatni, kihúzni. Hogy élünk tovább és ha meghalunk, tovább élünk. A várakozás mindig a folytatásban van, ami minket illet, a sok kegyelmet és kötelességteljesítést. De ha meg is halunk, akkor is várunk. A legnagyobb váróterem itt az élet. Kit várunk? Krisztust. Hogy mikor halunk meg, nem tudom. Sok van közöttünk olyan, aki-

nek most gyásza van s tavaly nem volt. Várakozó emberek vagyunk. Hogy mi lesz jövőre ilyenkor, hogy én prédikálok-e még, vagy pedig már elnémultam, nem tudom. De akik várakoznak, azok a legjobbat várják: az Isten Fiát.

Hogyha azt mondanám: éljetek úgy, mintha egy váróteremben volnátok, úgy ez nem lenne reális dolog. Hogy érezhetné magát egy jó asszony, aki boldog feleség, édesanya, ha azt mondanám neki: a te otthonod egy váróterem. Ez nem igaz! Hogy mondhatnám valakinek, akinek megállapodott kötelességei vannak: kegyed úgy van itt, mint aki a villamosra vár az utcasarkon. Nem mondhatom! De mit akar a Szentírás, mikor azt mondja: «Ti hasonlók vagytok azokhoz, akik várják a gazdát». Ezt szépen be kell állítani. A föld a mi helyünk, mi földi emberek vagyunk. A föld, az anyag a mi lelkünk egyik kelléke. A mi lelkünk nem anyag, de a mi lelkünk valami, aminek köze van az anyaghoz. A mi lelkünk egy agyagos, egy fazekasmester, csinál magának hajlékot a testben. És a feltámadásban is mi nem szellemek leszünk, hanem megdicsőült, finom existenciák. Ez az arisztoteleszi filozófia.

Mi a földön itthon vagyunk, mi a föltámadás után is, úgy látszik, ilyen helyeken leszünk. Nekem ne mondják: az a jó keresztény, aki mindig csak a másvilágra akar menni. Maradjon itt, míg az Úr hívja és tegye meg a kötelességét. Ha ő vár is, az ne hűsítse le az édesanyának szeretetét, az ne lohassza le a mi iparkodásunkat. Az Úristen azt akarja, hogy mi ebből a földből csináljunk emberhez, keresztényhez méltó lakóhelyet. De azért ott a fenéken van annak az új kinyilatkoztatásnak az érzete és ezt az érzetet nem akarjuk kiírtani. Sőt, ez az érzet minket egyre jobban sarkal, lök, húz, vonz és kényszerít. Testvér, ti emberek, ti csodálatos emberek, gravitáció az anyagban; ti tragikus emberek, alacsony ösztönösséggel és felsőbb szellemi igénnyel. Miféle törvény ez: törvény a vérben és törvény az eszményiségben. Ti várakoztok valami kibontakozásra. Azt várjátok. Mert édesmama, magára nagy vész vár: hogy meghal a férje és semmi garancia, hogy ez nem történik. Te, aki kitöltöd a körödet sok szívvel-lélekkel, semmi garanciád nincs, mikor szakad be feletted a te kis eged, semmi garanciád. De azért van egy horgonyod.

Ezt nem a szeretetnek lehűtésére mondom, hanem a szeretetnek átszellemesítésére. Úgy megyünk a világban, mint idevalók, de mint azok, akik a többet várják. Mi kötelességet teljesítő, de nagy felelősséget hordozó, robotoló napszámosok, akik egyszer számot adunk az Úristen előtt. Ez olyan szép dolog! Nem kell sehol agyonütni valamit. A földet az éggel, a testet a lélekkel, az erkölcsöt az anyaggal, az ösztönös élettel, mert hisz azt is Isten gondolta, de adjunk. De adjunk neki formát: legyünk otthon itt a földön és mégis várjunk és ez a várakozás tegyen minket jobbá. Mert ha mi meditálunk a halálról, azért tesszük, hogy több életünk legyen. Ha az ember így jár a világban, ha ezt a három dolgot szem előtt tartja: ha fegyelmezi magát, ha világító ember, ha valaki, aki vár és ezt így beállítja, akkor ebből csak több jó és több élet lehet. Ezt úgy szívből kell kérni: Úr Jézus, add, hogy eziránt érzékem legyen, hogy elmerüljek ezekbe a mélységekbe és a gyöngyöket kihozzam. Nem járom ez; nagy kötelesség, amely nyom, de nem agyonnyom, kötelesség, amely biztat és amely megmutatja nekem az igaz, a helyes utat.

Kérem önöket, akik a lelkigyakorlatokat végzik, legyenek kötelességeikben korrektek, megbízhatók, az imádságot és a böjtöt illetőleg is. Mindezt a rendet megtartani, ezt a fegyelmet, hűséget, pontosságot, azt a szent igényt, hogy én akarok egy világító, egy sugárzó ember lenni. Én még azután is akarok várni: az Úristen az én szent reményemet majd egyszer egy örök, szebb élet koronájával koronázza.

Még valamire szeretném a figyelmüket felhívni: csodálkozom azon, hogy kegyetek nem énekelnek. Alig van itt néhány, aki énekel. Vagy nem tudnak énekelni és ez kár, vagy nem akarnak, ez pedig furcsa. A katholikusoknál ez egy időben nem volt szokásban, de kérem önöket, hogy ahol lehet, ezt lancirozzák: énekelni. A szentmise kicsuszott a hivek kezéből, de ha volnának jó énekek, ha az ember úgy énekelné lélekkel a szentmisét, akkor az egy valóságos résztvevés a szentmiseáldozatban.

V.

1923. március 27-én délelőtt.

Aki a jó mellett ki akar tartani, annak erőkifejtésre van szüksége. Mert az emberre a rossznak hullámai épúgy jönnek, mint arra, aki a tengerben bent áll; az okvetlenül, elkerülhetetlenül megérzi a tengernek a járását. Mi a mi szellemi, lelki-világunkban megérezzük a szellemi világ járását. Itt nem értem a jót, hanem a rosszat, értem a keserű hullámokat, azt a viharzó, engem sokszor a hajótörésbe kergető hullámzást.

Ez ellen reakció kell! Ha magamat veszem: ha valaki ezt a sok gyónást hallja, mindenféle lélekbe néz bele, látja azt a sok szerencsétlenséget, ami az emberekkel történik, azt a sok összetörést, az élet összetörését, azt a sok balsogást, amellyel az ember rontja az életét — most hogy mennyi öntudattal, nem tartozik ide — ha az ember látja azt a sok deprimáló hangulatot, azt a sok megindulást és visszahanyatlást, akkor ezzel küzdenie kell. Én

nem ülök ott a gyóntatószékben, mint egy felvevő apparátus, hanem mint aki együtt érez. És miért? Azért, hogy küzdjek. Nekem a reám torlódó rosszra a nagy igenmondás állítással kell felelnem. Mikor így küzdök, szeretném, ha a küzdelemnek ez a szelleme mindnyájunkat eltöltené. Ezt akarom most kegyetekkel közölni, mert annyira szeretném, hogy bátor, új kiindulásokra képes lelkek legyenek.

Jöttem ide, ebbe az inhalatóriumba, ahol rámlehel a Szentlélek, jöttem ide, ahol nem én vagyok az orvos, hanem az isteni Megváltó, annak fölséges malasztja, kenetje. Jöttem ide, erre a hegyvidékre, hogy egy látókör nyiljék meg előttem, hogy egy jobb életet éljek, a szerencsétlenségben össze ne omoljak, a nagy gyászban el ne sötétüljek és az élet keserűségétől el ne keseredjek. Ezt három nap alatt megtenni nem lehet, hanem próbálgatom és igyekszem magamnak erőt szerezni. Mi ad nekem reményt, ha látok egy rossz világot? Bizom, hogy itt jobb világ lehet! Ha látok egy szerencsétlen nőt? Bizom, hogy van még benne erő és ha nincsen, az Isten majd ad neki. Mi az én felfogásom, érzésem, ha látom, hogy sok gyenge lélek van

a világban és a világiasság bele van szőve a lélekbe, mint kóc a szövetbe? Az én erőm Krisztus! Azért hiszem, hogy belőlem más ember lehet és kell hogy legyen; azért remélem, mert én bátran, bizvást Krisztusra támaszkodom; azért remélem, hogy megfogom belőle az erőt, kisajtolom a magam számára, fölszivom magamba és azután azt mondom: most bizom benne, hogy megsegít engem az Úristen!

I. Az isteni Megváltó nem úgy jött, mint Socrates, Plato, Aristoteles, mint egy nagy költő, aki az ő lelkének remekműveivel, sólyomszárnyainak csapkodásával felemeljen; nem úgy jött, mint egy híres orvos, aki a legsúlyosabb beteget is meggyógyítja. Hibás a felfogása annak a különben gyönyörű képnek, melyen Krisztus feltámasztja Jairusz leányát, mert ez van alája írva: «Christus als Arzt». Krisztus ott nem mint orvos szerepel. Ez hamisítás! Az isteni Megváltó nem mint orvos ül ott, hanem mint a halottak feltámasztója. Ha más képet komponálnék és azt írnám alája: «Krisztus mint reformátor», ez sem volna igaz, mert Krisztus megváltó, nem megjavító, Krisztus nem lelkesítő, hanem életet adó.

Ha pl. egy gyengeszemű embernek ad-

nék szemüveget, segítenék rajta, de ha az idegét tudnám megváltoztatni, ha új látóideget tudnék neki adni, az mégis csak különbség volna. Hogyha egy beteget, akinek baja gyógyíthatatlan, sok tekintetben megenyhítek, jó dolgot teszek, de ha új egészséget tudnék neki adni, az mégis csak másvalami.

Most vegyék a saját bajaikat. Mindenkinek lesz itt baja, mulasztása, nehézsége, amellyel meg kell küzdeni és az Úr Jézus elé lép és azt mondja: Úr Jézus, segíts engem és adj nekem valami biztatót és majd lendül az én nyomorúságom. Ez rossz ima! Az Úr Jézust nem arra kell kérni. Az isteni Megváltó nem biztatást ad, hanem új életet. Ő azt mondja nekem: «Én vagyok a szőlőtőke és te vagy a venyigém». És én hajtok ki benned és én fogok cukrot felszivárogtatni a te lelkedbe, édességet, vigaszt, bátorságot.

Az isteni Megváltó másutt azt mondja: «Maradjatok bennem és én bennetek maradok». Én leszek az élő Krisztus bennetek. Krisztus él bennem, amennyiben különb ember vagyok; nemcsak krisztusi tanokat vallok, hanem az élő Krisztust vettem magamba. Ez az én nagy hitem!

Ha jön hozzám egy szerencsétlen és elpanaszolja, hogy az ő élete el van rontva, nem azt mondom neki: bízzál, higyj abban a nagy tanban, melyet Krisztus vallott, hogy belőled is más ember lesz. Hanem azt fogom mondani: Krisztus a gyökered. Ha letörött a bimbód, új virágra kell serkenned; ha leütött az élet barbársága, új életre kell kelned; ha élted venyigéjén volt fürt, de azt lelopták, új fürtbe iparkodjál lelked energiáját belefeseltetni. Ez a kereszténység! Erre szeretném kegyeteket rásegíteni. Hogy Krisztus a gyökerem — nem féregrágta gyökér — és én vagyok a venyigéje. Akármilyen fagyok jártak felettem, májusi fagyok, Krisztus a gyökerem, nekem új életem lesz. Ezt az életet én belőle veszem. Pál apostol mondotta: «Krisztus él énbennem». Nekem az életem Krisztus, az élő Krisztus. Ezt szószoros értelemben kell venni. Nekem azokra a nagy érzésekre kell szerttenni, amelyeket az isteni Megváltó lehel belém.

Tegnap beszéltem arról a kötélről, hogy a kötelet el nem eresztem, most hozzáteszem: én arról a gyökérről le nem szakadok, mert ha onnan leszakadok, akkor száraz venyige leszek és nem termek soha-

sem semmit. Már most mit szivárogtat fel ez a krisztusi gyökér belém? Azt, ha én pl. szerencsétlen, elrontott életű ember vagyok, nekem annyi a gyászom, gondom, adósságom, nincs lakásom, rettenetesek a körülményeim, ez az a köves talaj, ez környékez és föd engem, akkor a gyökérből feltörök, felhajtok és a gyökér erejével levegőhöz jutok; azt mondom: Uram Jézus, én a te akaratodat szentnek tartom és törvénynek és az én akaratomat hajlítom hozzád. Ez az én imám. Mikor imádkozom, a lelkemet hajlítom, ezt az elhajló, ezt a széteső, ezt a magamagát meg nem értő lelket iparkodom Krisztus felé hajlítani. Krisztus is így tett, mikor így imádkozott az Olajfák-hegyén: Atyám, ha lehetséges, legyen az, amit én akarok, de ha te nem akarod, mégse legyen úgy. A szerencsétlen Krisztus akarata van itt, a tönkretett Krisztus akarata, a kudarcokról beszélő Krisztus akarata. De itt van a másik is. Mit tesz Krisztus? Odahajlítja az ő akaratát. Könnyen? Nehezen. Majd három óráig verejtékezik, küzd, agonizál, valóságos haláltusát vív. Nézd, szerencsétlen kedves leányom, neked más akaratod van, mint az Istennek; te szerencsés akarsz

lenni. Hát az Isten azt akarja, hogy szerencsétlen légy? Nem akarja, hanem ahogy a viszonyok jöttek, hogy a vőlegényed megcsalt, a férjed elhagyott, te egy vergődő asszony vagy s neked a te akaratodat oda kell hajlítani a másik akarathoz. Nem mondom: jaj, te Isten, aki így csinálsz, te nem is vagy a jóság, hanem azt mondom: Atyám, én mást akartam, reméltem, mást vártam. Természetes, én mást vártam. De hát itt vagyok ebben a sötétségben, a letört mennyország romjai közt, az én letört mennyországom csillagai kialudtak. Nem is mondom: «ha lehetséges», mert hiszen már nem lehetséges, mert én már rom vagyok, de csak úgy vagyok rom, ahogy kiindultam. Atyám, én azt akarom, amit te akarsz. Higyjenek abban, hogy az a verejtékező Krisztus, az az agóniás Krisztus nekünk egy programmot ad; nézd kedves leányom, neked így kell tenned, ez a te erőd. Ha azután felkelsz egy ilyen imával, te is azt fogod mondani, amit Krisztus mondott: «Velem van, hogyha kell, 12 légiója az Istennek». Mert az a szegény, vergődő Krisztus, mikor felkel, azt mondja tanítványainak: «Jertek, ez az én órám!» És amikor Péter levágja

Malchusnak a fülét, azt mondja: «Tedd hüvelyedbe kardodat, hát nem tudod, hogyha Isten nagyon akarná, 12 légió angyal állhatna szolgálatomra». Mi az én nagy, erős kapcsolatom az Istennel? Mi az erő? Radikalizmus, gyakorlatiasság, behatolás Krisztusba. Ez az erő. Vannak itt mindenféle típusok és mindenkinek van valami kapcsolatra szüksége ezzel a gyakorlatias Krisztussal. Kegyeteknek azt kell gondolni: ez ősi nagy erő, mindent birok annak a segítségével, aki engem megsegít.

11. Kegyeteknek azt kell gondolniok: ha az Isten közel van, ha az ő útjain járnak, az ő szellemi rokonai, gyermekei, leányai, ha kegyeteknek nemcsak édesatyjuk, hanem vőlegényük, ha kegyeteknek boldogságuk ha azt mondhatják: Krisztus van velem. Hogy lehet ezt leginkább elérni? Az emberek sokszor mondják: nem tudok imádkozni s ez alatt azt a vigaszos imát értik. Az igaz imádság, ha keményen megfogom az Úr Jézus kezét és azt mondom: olyan vagyok, mint a kő, de mégfogom a kezedet és hűségemben el nem eresztem, el nem szakadok tőled; úgy akarok tenni, ahogy te akarod, amit elém társz, kötelességeim útján akarok továbbmenni. Ezt

meg lehet tenni röpimában is. Vagy azt mondjuk: Úr Jézus, én szívből szeretlek téged, én hiszek benned, örömöm, hogy téged követhetlek. Úr Jézus, te vagy az én utam és csillagom, az én napsugaram és világosságom; én szívből szeretlek téged!

De nemcsak ez, hanem az ember azt a krisztusi pietást akarja magában kifejleszteni. Mi az a pietás? Az az érzés, ami a gyermeket az anyához fűzi, az anyát gyermekéhez, az a vérnek a kegyelete; ameddig a vér ér, addig van pietás. Pietás van a ház iránt is, mert ez az én vérem forrása, a szülőföld iránt, mert ez a szélesebb értelmezése az én vérem forrásának, pietás van a nemzet iránt. Az én pietásomat ki kell terjesztenem a boldogságos szent Szűzre, szent Józsefre, az én kedves szenteimre. Azokat a szenteket nem olyan faszenteknek nézem, hanem ez nekem, mind szellem és élet, kedvesség és bensőség, a vérnek a lüktetése, annak a nagy, szép országnak, szülőföldnek, annak a szép hazának a lakosai és belemegyek abba. Kell nekünk valami, ami segít, lelkünknek lendületet ad, hogy alágyujtsunk ez alá a hideg kemence alá, hogy megint meleget érezzünk. Sehol

sincs annyi meleg, mint a katholikus anyaszentegyházban, mint a szentek tiszteletében, mint a szent áldozásban. A léleknek közlekedése az ölelésben, az átkarolásban és abban a szívből, lélekből való hasonulásban az egyesülésig. Ez kell nekem! Nekünk mindenféleképen fel kell kavarni azokat a tavakat, amelyek a szív mélyében vannak. Az Írás mondja: «Leeresztetted angyalodat és fölzavartad Bethesda-tó vizét és aki abba beleereszkedett, meggyógyult». A pietásnak földalatti tavai vannak a mi szivünkben, mert nincs az a Szahara, amely alatt ne volna víz, ha mélyen fúrnánk bele. Ti erre valók vagytok. A ti sziveteknek is igénye ez a pietás. A katholikus anyaszentegyház bele akar titeket vinni ebbe a pietásba; ne zárkózzatok el, hogy modern embernek ez nem való. Ami több élet, ami világító, sugárzó élet, azt semmiféle kultura le nem tagadhatja. Ha nekem meleg szivem van, ha bennem áldozatos lélek van, miféle kulturával ellenkeznék ez? Erre gondolni sem lehet!

Hát ne így! De tudom, hogy az embernek emancipálódnia kell. Ez egy olyan lelki tisztulás, olyan limpidezza. Ha az ember erre a fölfogásra jutott, nemcsak nem érzi

magát elmaradottnak, szerencsétlennek, hanem úgy érzi, mint aki a több, szebb ember mértékét sokkal jobban ütötte meg, mint aki vonakodik így indulni. Igy kell az embernek gondolkozni és ezt gyakorolni, ezt most aláhúzva mondom. Testvérem, te vagy Krisztus gyökeréből egy venyige, szívd magadba azt a levet és erőt. Te egy meleg környezetnek a hajtása vagy, mert venyige nem fakad Szibériában, hanem a meleg tájék édes napsugarában. Ha Krisztus azt mondja: te venyige vagy, te belőlem fakadtál, akkor itt meleg van. Ezt akarom én! Ezt kegyeteknek gyakorolni kell. Ha a szentmisére mennek, akkor necsak imádkozzanak, hanem gondolják el: felajánlás. Mit jelent ez? Hozzuk az ajándékot Istennek. Benne van a mise szövegében: ajándék. Mit jelent, hogy ide jönnek bemutatni az áldozatot? Leghathatósabb imát és meleget; akarják Krisztussal megtapasztalni a meleget, ami Istentől jött. Mikor az Úrfelmutatás van, Krisztus itt megjelenik. Hogyan? Ugy, mint aki a lelkeddel imádkozik.

Szerencsétlen, elhibázott életű kedves leányom, neked azt kell gondolnod, hogy most, amikor hallom a csengetyűszót, azt

kell mondanod: Krisztus imádkozik velem és én Krisztussal. Most csendül a csengetyű: ez az én lelkem kis harangja, amely belül harmoniát és csendet és békét áraszt. És jön a szent kehely átlényegülése. Krisztus áldozatot mutat be. Mint áldozatos érzelmekkel jelenlevő Krisztus van itt. Én tudom, hogy a szentmise a kegyetek kezéből kiosont, de kegyeteknek azt kell gondolni: Hol imádkozom? Ahol Krisztus a lelkemre mindenféle áldást lekönyörgő érzésekkel van jelen. Aki akar imádkozni, annak nemcsak az oltárhoz kell menni, hanem a szentmisére, minél többször, de így, ilyen érzésekkel és ebbe belegyakorolja magát. Ezt a begyakorlást ajánlom az egész vonalon. Fogadják el egy jóbarátjuknak a szavát és próbálják meg. Ha először nem is sikerül, sikerülni fog azután.

Valakitől megkérdeztem: Gondol ön néha Istenre? És azt felelte: ó, én mindig Istennel járok. Ha valakinek azt mondom: jónapot! azt gondolom: adjon az Isten jónapot! Ha elbúcsúzom, azt mondom: Isten áldjon meg! Ezt a világító, meleg lelket ápolni kell. Az Isten áldása lesz kegyetekkel és kegyetekből kiindul az Isten áldása. Az ember ezt sokféleképen meg-

tapasztalja, sok finomságra megtanít. Ezek ami nagy tanaink.

Azt szeretném, ha kegyetek erősek lennének! Mi által tehetem erőssé? Csak úgy, hogy minél közelebb legyenek Krisztushoz. Ha te Krisztussal gondolkozol, Krisztussal érzel, ha úgy tűrsz, mint Krisztus tűrt és bizol abban, hogy a világnak megváltása ezen az uton történik. Téged meg kell váltani a te elrontott életedben, a te szerencsétlenségedben, meg kell váltani ebből a képtelen helyzetből, amelyben vagy. Nézd, ez a megváltás csak úgy történhetik, ha te Krisztusba öltözködöl. «Öltözzetek fel Krisztusba», biztat szent Pál. Mikor az Úr Jézus az ő apostolainak mondja: «Menjetek a városba és maradjatok ott, míg fel nem ruháztattok erővel». Azt kell hinnem, hogy az Úr Jézus belőlem is szentet csinálhat, hogy a szerencsétlenségben is harmónikus ember lehetek; egy rossz házasság dacára egy tűrhető szép élet kialakítója lesz belőlem. Dacára mindezeknek a lehetetlenségeknek és lehetőségeknek, bennem Krisztus az ő erejét érvényesítheti, egy szebb, nemesebb élet hordozójává avat engem.

Úgy szeretném ezt kegyetekbe bele-

lehelni, belecsókolni, belesugározni, hogy ezt úgy higyjék. És azt a világias érzést, amely bizalmatlankodik, ki kell zárni és azt mondani: ha keresztény vagyok, akkor nekem ezt is kell hinnem, ha hiszem, akkor megtapasztalom, mert «Das Leben muss erlebt, das Lied ersungen werden». Mert az életet élni, az éneket pedig nemcsak kottázni, hanem énekelni kell. Ha valaki csak könyvből tanul egy nyelvet, de sohasem veszi az ajkára, fog tudni olvasni, de nem fog tudni beszélni. Ha valaki csak folyton gondolkozik, hogy Krisztus ezt tette vagy azt, jó, az ismerni fogja Krisztus tanait és a Szentírást, de ami a fődolog: a krisztusi életet meg nem tapasztalhatja. Kérjük buzgón az isteni Megváltót, hogy adja meg nekünk az ő szeretetének közvetlen hatását, hogy mi azt megérezzük. Mert ha az a különbség Socrates és Krisztus között, ami a tan és a valóság között, ami a H_2O és a víz között, akkor nekem nem szabad megállni annál, hogy tudok sokat, azonban nekem azt életté kell elváltoztatnom. A krisztusi katholikus anyaszentegyház erre tanít, következőleg nem okoskodom és nem kételkedem, hanem azt mondom: én beleállok ebbe az életbe,

akármilyen is az és meg akarom tapasztalni az isteni segítséget. Mi a különbség Krisztus és minden egyéb között. A különbség az, hogy énbennem élni fog az isteni Megváltó és annak az élő Krisztusnak egy modern 1923. évi kiadása lehetek. Isten adja!

VI.

1923. március 27-én este.

Krisztusban kedves leányaim!

A mi feladatunk belekapcsolódni az Úristenbe úgy, ahogy ő akarja. Ez az egész lelkigyakorlat erre vezethető vissza: szeresd meg az Istent, fogd meg a kezét, teljesítsd akaratát, bízd magad rá, tedd meg a kötelességedet és higyj abban, hogy boldogulsz.

Hogy az ember ezen az úton kitarthasson, hogy magát folyton felvértezze és ráállítsa erre a szent útra, erre a Via Sacra-ra, ahhoz az kell, hogy az isteni Megváltó világítson, Krisztus fölsége legyen a nap az égen, a csillagos mennyország, hatalom, erő, vonzalom, mélység, amely vonz, magasság, amely emel. Valami abból, amit szent Pál látott a damaszkuszi kapu előtt. Nekünk a Krisztus nem néhány betű, valami világtörténelmi alak, nekünk Krisztus élet, szellem, kegyelem, boldogság, erő, bátorság és egy örök fölséges remény.

Nem arról van szó, hogy az ember három nap alatt elkészüljön ezekkel a nagy dolgokkal. Itt az ember egy kis útbaigazítást kap, melynek szellemében tovább akarja éleszteni ezt a szent tüzet, töltekezés ezekkel a fölséges tartalmakkal, melyeket az isteni Megváltó, az anyaszentegyház és az ősi nagy kegyelmi eszközök: a szentségek nyujtanak. Krisztusban van a mi hitünk, reményünk. A mi egész benső világunk szerinte igazodik. Kell, hogy minket is olyan nagy tisztelet járjon át, mint Pál apostolt, akiről azt mondja az Irás: «Leborult és reszketett és kérdezte: Ki vagy te Uram? És az megmutatta magát neki és azt mondta: én vagyok Krisztus». Nekem kell megváltó, vezető, valaki, aki kiemeljen, megsegítsen. «Én vagyok Krisztus!» Hogyha ez a nagy élményem megvan, hogy Krisztus egy óriási, életbe nyúló alak, hogy engem a szentséges tisztelet lenyom, csak azért, hogy azután szárnyat kapjak, akkor a szentségek nem csapok, amelyek be vannak zárva, hanem források, melyek egyre fakadnak, akkor ez az egész iskola nemcsak egy okos pedagógia, hanem a Szentléleknek reám való áramlása, azt mondanám ennek a nagy, fiatalos energiá-

nak az emberi tökéletlenség tője fölé kiárasztott melege, egy fészek, ahol az embernek szárnya nő.

Hogy kegyeteket ebben az irányban megerősítsem, a mostani beszédemben akarok rámutatni arra, hogy az isteni Megváltó milyen fölséges javakat biztosított nekünk a szeretetnek felébresztésére. Ha az ember csak jármot érez nyakában, akkor meghajol, de ez a kemény járom, nehéz út, sokszor kisértésbe hozza az embert, hogy lerázza ezt a jármot, de mikor a kötelesség öröm, szivesség, készség, mikor a szent szeretet járja át, az egészen más. Az isteni Megváltó szeretetet akar tőlük, nemcsak kötelességet a nyakunkba. Amit kegyetek tesznek, azt szeretetből tegyék. Nem azt az érzelmet akarom, amely nem függ tőlünk, hanem: Uram, én a te szolgád vagyok, de nem a te rabszolgád. Megteszem a te akaratodat, akarom, de nem akarom lánccsörtetve csinálni, nem akarom egy bamba lélek gondolatlanságával tenni.

Már most, hogy mi szeressük Krisztust, mi volt a műfogása, a remeklése, a pedagógiája? Hát a szent kereszt. Krisztusnak nem kellett volna így szenvedni, de ő így akart szenvedni; Krisztusnak egy vér-

cseppje elég lett volna, vagy egy mélységes meghajlása térdének, de ő tudta, hogy ezek az emberek kőszéndarabok, ha ezekre csak szikrát szórok, attól nem fognak tüzet; nekem ezeknek a száraz szíveknek alá kell gyujtanom. Az én keresztem egy jó darab fa, az én szeretetem tűz. Krisztus szenvedett, hogy megváltson minket, de megváltani másképen is lehetett volna, hanem Krisztus szenvedett, hogy szeressük őt.

Szeretitek az isteni Megváltót? Ha nem szeretitek, mondok valamit: szánjátok meg őt. Képzeljetek el egy márványból faragott, öntött corpust, azt a szomorú Krisztust — nem sajnáljuk meg ezt a szomorú embert? Jaj, de könnyű megsajnálni! Nem sajnálunk egy ilyen elcsigázott és mégis keresztet hurcoló embert? Ez a remekműve az isteni gondolatnak: emberek, én tudom, hogy ti fásult lelkek vagytok, tudom, hogy nem tudtok lángolni valakiért, aki 1900 év előtt élt, de meg akarom mutatni, hogy aki hozzám ér, lángot kap, megérzi, hogy van valaki, aki szeretett minket. Sötét a lelked? Elpanaszolod, hogy nem szeret az Úristen, mert sokat sujt; miért bocsátja reád ezt a földönfutó, ezt a hazátlan, ezt

a menekült sorsot, testvéreim, az Úr Jézus szeretett-minket, mert szenvedett értünk, azért, hogy szeressük őt, hogy szimpátiával viseltessünk iránta, hogy rokonszenv ébredjen bennünk. A szent kereszt alá vonulunk és összes gondolatainkkal, bánatos, szorongó reménységünkkel, ezzel a megrendült lelkiséggel leborulunk és azt mondjuk: édes Jézusom, keresem a vigaszt, add meg nekem! Mi legyen az én vigaszom? Te úgy szerettél, hogy fásultságomból kiemelni akarván, szenvedtél értem. Ezek a szegek felpiszkálni akarják az én érzéketlenségemet, ezek a tövisek valamiképen ösztönözni akarnak, hogy az Istent hogy szeressem. És nézzétek azt a szent keresztet! Tiszteljük azt és a töviskoszorút, az Úr Jézus szent sebét. Azt fogjátok mondani: jaj de különös dolog tisztelni az akasztófát, a hóhérkötelet, a hóhérszegeket! Nézzétek, hogy a szent kereszténységből milyen fölségesen kiérzik: igen, szegek, hóhérszegek, kalapács, de az Isten kezében ez mind eszköz, hogy a szivemhez közelebb jusson. Nem vinné az ember sokra különben és mondaná: tudod te jól, hogy én kőből vagyok, hogy az agyvelőm egy darab szivacs, az egész idegrendszerem

valamiképen érzéketlen. Nohát ez a szent kereszt rám akar borulni, ez a szent kereszt szimpátiát akar belőlem kiváltani. Gondoljunk azokra a faszobrokra Elszászban, amelyek tele vannak rajzhibákkal, de sugározzák a szeretetet. Sugárzó kegyelet! Ezt azért mondom, ha netán volna valaki köztünk, aki azt mondja: engem nem szeret az Isten, mert ilyen nagy keresztet adott reám. Ne sokat okoskodjatok, hanem térdeljetek le és mondjátok: édes Jézusom, te azért szenvedsz, hogy ne kételkedjek benned. Szeretni egyenlő nem szenvedni, nincs az evangéliumban. Az evangéliumban ez áll: a legnagyobb szeretet, amely szenved. Láttatok szeretetet, amely szenvedés nélkül akar lenni? Mi a legnagyobb szeretet? Az áldozat. Hol van áldozat, szenvedés nélkül! Következőleg ne gondolkodjatok pogányul. Szeretni nem annyi, hogy mindig csak jó dolga legyen az embernek, hogy mindenben szerencsés legyen, minden rossztól, bajtól megóva lenni. Ez nem igaz! Eltekintve attól, hogy a szeretet szivesen ad, következőleg, ha kell szenvedni, hát szenved. Hol vannak a legfölségesebb lelkek? A mély lelkek? Tán azok a szenvedésen át nem esett, szerencsés lelkek?

Azokban nem bizom! A sorsnak útjaiban, amely csak világosság, szerencse, megelégedettség, virulás, nem bizom, legalább is a lélektisztulásra azok nem alkalmasak. De hiszen Krisztus megmutatta az irányt: úgy szeretett, hogy szenvedett.

Szeretném, ha a lelkigyakorlatokból hazatérvén, az isteni szeretetet ne a világi jóságnak, a boldogságnak, a sikereknek a rőfjén mérjék. Ez nem a Krisztus mértéke! A szent kereszt a Krisztus fontja, nem arany, nem ezüst, hanem azok a vércseppek, melyeket szeretetből ontott. Ha ti akartok lelket, ezen a fonton mérjétek. Amennyi áldozatot tudtok hozni, annyit értek. Ha meg tudjátok az áldozatokban magatokat találni és azt mondjátok: én ebben a sötétségben meggyujtom az én hitem mécsesét, beleállítom az én reményeim tavaszi életét, ebbe a hamurakásba belerakom a szent szeretet tüzét. Meg vagyok győződve, az az ember, aki így gondolkozik, az Isten békéjével tér meg haza. Ez kell nekünk! Több vigasz, az az igazi szolid vigasz, az az egyensúly, amely viharokban sem borul fel és olyan megállapodott, hogy tud boltiveket, tud terheket hordozni a fején. A lelkigyakorlatok

eredménye legyen, hogy én a komisz világban, a buta világban, az ütközésekkel teljes világban akarom ezt a felsőbb békét élvező lelket beleállítani.

Ezt mondja a szent kereszt. De nemcsak ezt, hanem ha akarsz békét, akarsz megállapodottságot, úgy légy szives és tartsd meg az Isten parancsolatait. És ha gyónni mész, ne mondd: nekem ilyen gondolataim és érzéseim vannak, amelyek miatt úgy érzem, hogy bűnös vagyok. Áttól nem vagy bűnös! A bűn csak az akarat. Te szuverén vagy, rajtad az egész pokol ki nem fog, még kevésbbé a csábítás, ha tenni nem akarsz. A bűn az akarat. Az embernek sokszor kellemetlenek a kisértések, de azok $^1/_2$ mm-rel sem távolítják el az embert Istentől. Dúlhat a szivemben mindenféle szenvedés, az én vérem lángolhat, ha én nem akarom, tudom, hogy az Isten lakik bennem. Amennyire nem igaz, hogy az ember a szenvedélyek édes mámorában megpihenhet, mutatja, hogy a Farinata Dantenál lángokból való koporsóban pihen. Lángok közt nem lehet pihenni! Saját lefokozásom, lealacsonyításomban nem lehet pihenni. Én akkor pihenek, amikor azt mondom: Uram, én egy üldözött, szen-

vedő alak vagyok, de a fődolog, ami biztosít lelki békém irányában, az az én lelki tisztaságom. A bűnbe bele nem egyezem. A gondolat nem bűn, de aki a gondolatot magáévá teszi, az a bűn. Tiszteletreméltó akarat, szuverén akarat; nincs királyságom kint, de van királyságom bent. Hogy hívják? Az a mennyország, melyet magunkban hordozunk, az Isten országa, amelyben úgy ülök saját öntudatom trónján, hogy azt mondom: semmi rosszba bele nem egyezem!

Jó, de hát valaki azt mondja nekem: ez is van, de mi van még, amit emellett becsülni kell? A léleknek is van valami fajsúlya: a pontus aeternitatis; a lélek fajsúlya a tiszta, nemes erkölcs, amely benne van, a jellem, amely az Isten gondolatainak, szándékainak, azok készséges elfogadásából szövődik.

Ha kegyeteknek aranyat adhatnék, megtenném, de ha választanom kellene, mit adjak, ha népjóléti miniszter volnék, adjak-e lakást, vagy lelki békét, ilyen alternativa mellett az utóbbit választanám. Ha gazdaggá tehetném kegyeteket, vagy pedig lelki szegénnyé, úgy értem: arm an Geist, az utóbbit adnám. Én kívánok kegyeteknek

sok szerencsét és tegyenek meg annak érdekében mindent, mert az Isten azért adott akaratot, de a legfontosabb dolog, hogy önmagadban egész légy; csengő, egységes, harmonikus lélek légy. Ezt pedig csak úgy éred el, ha a szived tiszta, ha az Istenhez ragaszkodol és hogy ez könnyebb legyen, szent szeretetben egyesülsz az isteni Megváltóval.

A középkori kereszténységről azt mondhatnám, hogy azt a Krisztus iránti mélységes szimpátia jellemzi, ami annyit jelent: együtt szenvedni. Szimpátia. Pál apostol emlegeti, hogy ő Krisztussal van keresztre feszítve — a szimpátia által. Mondja, hogy ő át van szúrva — a szimpátia által. Nekünk a szent kereszténység fölséges szellemét nagyra kell becsülnünk és ahol annak az áramát érezzük — a régi templomokban — ott boruljunk le és buzgón imádkozzunk. De akármilyen legyen az a templom, ahol van Oltáriszentség, ahol meghalljuk a Szentlélek szárnyának csattogását, azt mondjuk: édes Jézusom adj nekem olyan szimpatikus szivet, hogy veled együtt érezzek! Nem fogjuk akkor olyan pogányul érezni a mi bajainkat; fogjuk érezni azután is, hiszen nem azért jövünk ide, hogy meg-

tagadjuk és letagadjuk a keresztviselést. Higyjenek nekem, hiszen annyira szeretem, becsülöm kegyeteket és az évek során köztünk valami lelki rokonság alakult ki, nem mondhatok jobbat, mint ezt: iparkodjanak a lelki béke, az Istennel való közösség, az Úr Jézus szimpatikus szeretete által világfölényessé, gondfölényessé, éjszakafölényessé lenni. Benn vagyok az éjszakában, de lelkem van, hát fölényes vagyok. Benn vagyok a nélkülözésben, nem akarom elveszíteni a lelki egyensúlyomat, de fenntartom magamat és azt mondom: nem kábulok el, nem veszítem el a fejemet, fölényes vagyok. Ha meglesz bennünk ez a fölény, akkor a szerencsétlenségekben a szimpatikus Krisztus lábaihoz borulunk és azt mondjuk: Uram, én szeretném, hogyha nem vétkeztem volna! — ez az igaz bánat. Erre kell magunkat beállítani. Uram, szeretném, hogyha nem vétkeztem volna! Szimpatikus szeretetből szeretném, ha téged meg nem bántottalak volna. Árassz el engem kegyelmeddel, segíts meg engem, hogy kiemelkedjem a rosszból. Lehetetlenség, hogy aki így tesz, az Isten illetéseit meg ne érezze. De ha nem is érezné, biztosítom kegyeteket, hogy az okvetlenül több lelket kap,

az öntudat alatti lélekbe beleraktározza az Isten erősségét. Ez kell nekünk!

Azután, ha valakiben megvan ez a szimpatikus szeretet, az iparkodik otthon és mindenütt szeretetet adni, a szenvedő Krisztus iránti szeretetet. Főleg a mi szép, szociális munkáinkban: a fogházmisszióban hogy ezeknek a feldúlt embereknek a lelkébe békét vigyünk; hogy szerencsétlen hozzátartozóikat enyhítsük; a fiatalkorúak hatóságánál való közreműködés; azután a segítő munka, abban a szép misszióházban, amely a Városmajorban épült és ahol 300 üres gyomort kell naponta ellátni. És mindezt szeretetből tenni. Hogy lássék meg rajtunk, hogy Krisztus itt járt. Milyen sokan vagyunk most itt ebben a templomban! Ha mi igazán szeretünk, ez egy nagy szociális hatalom. Van sok szociális munka, de szociális ember kevés van. Járjunk úgy a világban, mint akik igazán szeretnek. Van otthon elég sötétség, amit az ember felvilágosítani köteles, sok mindenféle ridegség, amit az ember enyhíteni akar. S ha az otthonunkon kívül is valamit enyhíteni tudunk, tegyük meg.

Olvassák azokat a könyveket, amelyek az embert e részben inspirálják: Fabiolát,

hogy vannak abban a keresztények leírva; az Evangéliumot, Szent Pál leveleit, a Ben Hurt. Ez már csak különb, mint Anatole France egész tartalma. Mi is van abban a Fabiolában? Ez egy rabszolga, de különös ember. Egy különös leány. Hát mi az a különösség? Hogy ennek valamiképen befelé fordított lelke van, hogy hűségesen megáll, hogy szorgalmas, kitartó, olyan különös lélek. Nem pogány, hanem olyan más. Mi volt az a más? A szent kereszténység. A más élet, a más szeretet. A világ eléggé pogány és rossz, legyünk mi különb emberek, akiknek valamiképen befelé fordított lelkük van, akik kifelé sugározzák azt, de főleg megéreztetik azt a lelki eleganciát, amely belőlük árad.

Az Úristennek ez a nagy kegyelme vigasztaljon, kisérjen minket, világosítson meg minket, hogy annak a visszfénye tükröződjék rajtunk, egész életünkön, hogy mi is másokra sugározzuk az Isten erejét és kegyelmét.

VII.

1923. március 28-án, reggel.

Krisztusban kedves leányaim!

Csak néhány szót akarok még kegyetekhez intézni a szentáldozás előtt. A szentáldozás gondolata a Krisztussal való közösség. Akik egy tálból esznek, akik egy kenyeret törnek, azok egy vér, egy test, egy gondolat, egy élet. Már a görög filozófiában a híres plátói vacsora jelentette, hogy itt emberek vannak, akik egymást értik, akik testvérek érzés szerint, akik ugyanazt a nagy gondolatot, eszményt, irányt szolgálják. Krisztus, mikor azt mondja: egyetek, többet akar. Egyetek, itt vagyok én; részesedjetek a lelkemben, a szivemben, a keresztemben és dicsőségemben. Igy kell áldozni menni! Az ember Krisztust szomjazza; szomjazza a lelkével a tanát, az erejét, a frisseségét, a fölségét, szomjazza a leheletét, a tüzét, az éltető lelkét. Szentáldozás... Megyek áldozni. Ki van nyitva a szivem, a lelkem, a vágyam, mindenem. Úr Jézus, jöjj hozzám!

Mit mond Krisztus? «Vágyva-vágytam megenni veletek a husvéti bárányt, mielőtt szenvednék.» «Vágyva-vágytam.» Nekem egy rettenetes hivatásom van: meg kell váltanom benneteket a szenvedés vigasztalanságától, a nagy kereszttől: az élet ürességének kisértésétől, az élet gyengeségének, gyarlóságának tévelygéseitől. Nekem ettől kell megváltanom titeket! «Vágyva-vágytam megenni veletek a husvéti bárányt.» Még itt odaadom nektek, testvéreim, ezt a kenyeret. Vágyva-vágytam azt nektek adni, ezt a vért belétek önteni. Nem kis dologról van itt szó, hanem Krisztus tüzes lelkéről, lélekátömlésről, nagy odaadásról. Mikor áldozni mennek, ez a lelkület hevítse kegyeteket.

Azután azt mondom: én pedig vágyva-vágytam, hogy a Krisztusban részesüljek, vágyva-vágytam, hogy az én keserűségemet az ő vigaszával földerítsem, hogy az életnek nagy vigiliáját, ezt a szent éjszakát, amely nem olyan sötét, ha Krisztus világít, hogy ezt jól átvirrasszam. Mert Krisztus mondotta: «Virrasszatok és imádkozzatok, hogy kisértésbe ne essetek». Milyen nagy, fölséges szellemvilág ez. Ez kell nekünk! Az isteni Megváltó, amikor

adja magát, ezzel a lélekkel adja magát. Mikor a szentáldozásban hozzánk jön, ezt a lelket szeretné belénk árasztani, fölséges illetésével, az Isten szent lelkével. Ilyen bizalommal menni Jézushoz a szentáldozásban és azt mondani: édes Jézusom, te nem a hőshöz jösz, hanem a gyarló emberhez; te a szegény rokkanthoz jösz, te nem adsz mankót, te lábat adsz, te nem adsz szemüveget, de világító, meglátó szemet.

Ez legyen most is a kegyetek érzése és ahányszor a szentáldozáshoz mennek. Bízni és nem kételkedni és vinni a keresztet a Krisztus nyomában — mert keresztet vinni más nyomon, rabszolgasors, szerencsétlen sors, — megkeresem a Krisztus nyomát és odateszem a lábam. Ez alatt azt értem, hogy Krisztus lelkével akarom vinni az én keresztemet. Krisztusnak ez a nagy áldása kisérje és erősítse meg kegyeteket! Amen.

FÜGGELÉK.

Négy konferencia.

1.

1921. október 21.

Krisztusban kedves leányaim!

Mindenekelőtt üdvözlöm kegyeteket ezen első alkalomból s örömömnek adok kifejezést, hogy a Szociális Misszió-Társulat keretében ismét találkozunk, hogy azokat a nagy célokat és feladatokat, melyeket mások is szolgálnak, mi külön hévvel, megismeréssel szolgáljuk.

Higyjük, hogy nekünk missziónk van! Minden embernek kell hinni, hogy neki nagy missziója van, mert akiknek mennyországra van hivatásuk, azoknak a földi országra is van hivatásuk. Mikor az ember gondolkozik és öntudatos világa a csillagok felé vonzza, hogyne érezné hivatását nemcsak a virágos lelkekhez, hanem a kórókhoz is. Hiszen a lelki világban a kóró is virág, annak is lehet virágzása és lehet virághervadása. És ha valamikor,

hát most kell erősen hinni abban, hogy az Istennek vannak erői, kegyelmei, vannak mélységes hatói, melyek az embert a helyzet urává teszik. Mi a helyzet? Egy nyomorult élet. Mi a helyzet urasága? A nyomorult helyzetnek urává lenni, föléje kerekedni. Az evangélium és az egész élet erre buzdít. Ne féljetek a szárazságtól, vannak források. Ne féljetek az éhségtől, vannak tápszerek. Ne féljetek a sötétségtől, vannak fények. Ne féljetek a depressziótól, vannak szárnyalások. Most van erre szükség, mikor egy egész világ vajudása még a legbátrabb embert is gondolkodóba ejti az iránt, hogy hogyan is győzzük? Oly óriási problémák előtt állunk az egész világon, melyeket mi meglátni valamiképen tudunk, megoldani nem tudunk. Hiszen voltaképen csak annak a nagy helyzetalakulásnak apró szemei vagyunk. És mégis ismétlem, hogy dacára annak, hogy a dolog így áll és nagyon bátortalan az egész világ és fél a jövőtől, mégis végső megoldásul az embernek azt kell mondani: akit a Krisztus küld, annak félnie nem kell, az kővé nem válik, hanem virágozni fog. Aki az Isten útjain jár, annak mindig meglesz a kellő felbuzdulása. Hiszem

ezt! Hiszek egy erőben! Hiszek a világot meggyőző, bennem is jelentkező erőben!

Hogyha kegyetek kérdezik: honnan vegyük ezt a nagy erőt, hogy ez bennünk nemcsak érzés legyen, hanem megérzés, ennek az erejét, hatalmát honnan vegyük? Felelem: erő az imádság, a szentség; erő a kegyelem, az áhitat; de én ma főleg arról az erőről akarok beszélni, melyet az ember önmagában hord, mely az emberben expanzivitását megérezteti. Hogy hivom ezt? Az Isten gyermekségének a tudata, az a lelkület, amely Krisztussal való rokonság által fémjeleztetik és a temperamentum, amelyen megérzik, hogy ebben az emberben egy nagyszabású világnak a perspektivái vannak. Azt szeretném, hogy kegyeteket úgy lábraállítsam, hogy azt a belső erőt, mely kegyetekben van, öntudatra hozzam. Az Úristen segítsen meg engem ebben!

Hogy mondtam én azt? Az az ember lesz erős, aki Krisztushoz közel érzi magát, akin az ő hasonlósága van, aki az Isten gondolatai szerint van kialakítva és a világba beállítva. Ha én krisztusi ember akarok lenni, akkor nekem először is a

gondolkozásomban kell hozzá simulnom, akkor van egy világom és egy világosságom, amely független téltől, nyártól, független Magyarországnak ettől a keretétől. Én azt gondolom magamban, ahogy vannak fények, gyertyák, lámpák, de gyertyákon, lámpákon túl van a napvilág s azon túl egy szellemi világ, a szellemi világon túl krisztusi fény. Akiknek ez a krisztusi fénye van, azoknak a világossága egy természetfölötti forrásból táplálkozik, azoknak öntudatot adnak azok az igazságok, amelyek nem a napból, hanem a napon túlból, nem csillagokból, hanem transcendentális, természetfölötti világból fakadnak. Hiszed te azt, hogy mikor én itt állok és te itt ülsz, akkor egyensúlyban vagy azzal a nappal, mely téged vonz. Ezt el kell hinned! Ahogy a te tested a napba van beleállítva, úgy a te lelked a keresztség által az Istenbe van beleállítva. Ahogy te meg nem állhatnál, ha a napnak az az egész tömege nem volna úgy berendezve, hogy neked egyensúlyod lehetne, úgy el kell hinned, hogy neked közöd van azokhoz az értelmi magaslatokhoz, ahhoz a nagy fölséges világhoz, melyet az Úr Jézus hozott. Ezt nem adják tál-

cán! A keresztségben megkapjuk csirában. Nekem azt ki kell alakítanom, át kell vennem attól a szellemi világtól, amely az egyház. Ahogy ez a papir, ha beleteszem a tintába, teleszívja magát, úgy az én lelkem teleszívja magát ezekkel a felsőbb igazságokkal, valóságokkal, azoktól lesz erős. Nekem sohasem kell azt a napot lehúznom, hanem magamat kell fölemelnem a naphoz. Krisztus is így tett! Ezzel azt akarom jelezni, hogy ami már van bennem, arra azt kell mondanom: többet, jobbat. Ha az ember úgy konstruálódik, más expanziv erők vannak benne, ha az ember folyton csak lehúzza az evangéliumot magához, akkor az evangélium eltörpül, ha a gyenge ember fölemelkedik az evangéliumhoz, akkor az evangélium magas lesz. Ha az ember természetfölötti erőket, energiát visz bele a síkságba, ha az nem is lesz Tátra, de virágos kert és gyümölcsös lesz. Átveszem azt, amit Krisztus mondott: azt az új meglátást, azokat az új indításokat. Próbáljuk ezt meg!

Hiszitek azt, hogy van gondviselés? Ez a legnehezebb, főleg ilyen kegyetlen időben. Krisztus mondja: «A hajatok szála sem görbül meg a ti Atyátok tudta nélkül».

De ő maga is keresztfán végzi az életét és ott is az ő elborult lelke azt mondotta: «Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet!» Emberek, a legnehezebb elhinni azt, hogy a sötétségben is szeretet van, egy győzelmes szeretet. Nem látom a gondviselést, de Krisztus lelkéhez hasonulok és azt mondom: amint te tűrtél, úgy akarok én is!

Engedjétek meg, hogy ezt szent Chantal Franciska életrajzából egy kissé megvilágítsam. Ez egy temperamentumos hölgy volt. Húszéves korában ment férjhez és négy gyermeke volt. Férje súlyosan megbetegedett, de felépült és első kimenője egy vadászat volt, amelyen egy barátjának véletlenül elsült fegyvere egy haslövést szerzett neki. Hívják a szent asszonyt. «Édesem — mondja a férje —, ezt az Isten rendelte», «Il faut aimé, il faut mourir». «Nem meghalni — mondja szent Franciska —, hanem keresni kell a gyógyulást!» És futnak orvos és pap után és várnak. A férj ránéz a feleségére és azt mondja: «Az Isten keze adta nekem ezt a lövést, nem az én jóbarátom, nem az ő keze. Az Isten keze adta, mert ezt a lövést magasabb szempontból kell nézni». Nemcsak ezt a lövést kell magasabb szempontból nézni, hanem

az egész életet. Ez az egész élet, Krisztus szerint, csak egy preludium, amelyben rettenetes registerek vannak, amelyben dörgő zivatarok járnak, világok szakadoznak és omlanak. «Nicht aus der Froschperspektive, sondern aus der Vogelperspektive muss die Welt geschaut werden.» Erős ember az, aki a Krisztus perspektivájából tudja nézni az életet. Egy ember, aki azt tudja mondani a feleségének: «ezt az Isten végezte, ezt szeretni kell» és meghal. Ne mondja senki: én ezt nem tudom megtenni! Nekem misszióm van, én keresztény ember vagyok és ezért Istennek hálát adok. Kérlek, ne mássz mindig le a magasból, engedd, hogy emeljen az Isten. Testvérek, ha vannak lelki valóságok, akkor ezek azok. Ezekbe akaszkodom, annak szólamait hangoztatom. A legnagyobb erő, amit az ember önmagában hord. A gondolkodást kell az Úr Jézus gondolatai szerint megművelni.

Épúgy kell a mi érzéseinket is kiművelni! Melyek azok az érzések? Érzések mint ösztönök, érzések mint szenvedélyek és mindenféle temperamentum. Mit kell az embernek tenni? Az embernek így kell magát nevelni: én egy alázatos istenszolga vagyok, akinek erős akarata van mindenre,

amit az Isten akar. Ez nagy dolog! Ha ezt megteszed, akkor egy tiszta életet tudsz élni. A te csillagaid is az Isten fémjelzését hordják. De nemcsak ez! Hanem ez a közönséges élet, amely tele van mindenféle bajokkal. Az egész élet töltés és kisülés, minden munka töltés és kisülés. A szellemi világ is csupa inger. Mérséklet kell ide, mert az mértéket jelent. Az én egész érzelmi világom ne legyen vulkán, pazarlása az erőknek, hanem egy nagy temperamentum. Ez az, hogy én iparkodom, se nem nagyon ösztönös lenni, hanem úgy hogy aszerint, amint tökéletes vagy kevésbbé tökéletes vagyok, egy felsőbb szépség behatása alá igazodom.

Engedjétek meg, hogy ezt megint szent Franciska életével illusztráljam. Amikor jön hozzá az orvos, felkiált: «Absolument il faut le guérir!» Mikor szent Franciska szalézi szent Ferenc iskolájába kerül, akkor ez az «absolument» nem létezik. Itt csak relativement van: «Uram, nagyon kérem, de ahogy te akarod». Három éven át nem látta szent Ferencet s összeírt magának mindenfélét, hogy azt neki előadja. Összejött vele és szent Ferenc kérdezi: «Ki kezdi, ma mère, én vagy ön?» «Én, én!» mondja

szent Franciska. «Nem hittem volna, ma mère, — mondja szent Ferenc, — hogy magában annyi désire empressé, ilyen vágyak volnának!» Vagyis szent Ferenc számára nem volt meg ebben a lélekben a szép temperamentum. De szent Franciska rögtön felelt: «Igen atyám, én beszélek, ha kegyednek nincs fontosabb dolga, de az én érdekeim mindig lent vannak, fent van az isteni gondolat, a felebaráti szeretet». Mi nem akarunk apatikus embereket, akarunk erős, de az Isten temperamentuma alatt álló embereket. Ez egy nagy tökéletesség, de egy óriási erő, mert tökéletesség, amely erő nem volna, nem létezik. Ha én magamat ebbe beleállítom, akkor a krisztusi érzésem meglesz, akkor megkapom önmagamban az isteni mester hasonlatosságát. Adja Isten, hogy így legyen!

Mikor szent Franciska meghallja, hogy szalézi szent Ferenc meghalt, egy egész éjjel sír. Később elmondja: «Leborultam és felajánlottam az Istennek az én mérhetetlen fájdalmamat». Lehet az emberben szeretet a halálig, sőt minden igaz szeretet a halálon túlra terjed, mégis azt kell mondania: felajánlom az én mérhetetlen fájdalmamat, mert az én legnagyobb fájdal-

mamat is az Isten gondolatainak a sugárzatába állítom.

«Ja Seele, du bist Sonnenlicht,
Du sollst mit deinen Strahlen
Das farbenlose Meer
Der ganzen Gottheit malen.»

Warum ist es farbenlos? Az élet, az a lapos, szürke, kopott élet, das ist das farbenlose Meer. Neked kell azt saját szineiddel kedves, szines, fölséges, értékes világgá változtatni. Ez misszió, ez szociális misszió, mert úgye a világot csak jobb emberek által lehet megjavítani, a destrukcióra felelni konstrukcióval. Nem kívánhatok kegyeteknek jobbat, mint hogy dolgozzanak ezen. Azt, ami csak szenvedély, kapkodás, szeszély, azt rendeljék alája ezen nagy energiáknak, akkor erősek lesznek és aki erős, az győzi az életet. Az Isten dicsőségére így legyen!

II.

1922. október 20-án.

Krisztusban kedves leányaim!

Vannak mindenféle szemek; szemek, amelyek csak testet látnak, szemek, amelyek lelket néznek ki, szemek, amelyek elsötétülni jól tudnak, kigyulladni nehezen tudnak. Vannak lelkek, amelyekben hatalmas motivumok dolgoznak, mások — Istenem, nem is lehet rossz néven venni, ebben a rettenetes világban — fáradtak, kimerültek, bizalmatlanok. Vannak magatartások, amelyekben gerinces hit dominál s vannak görbült, megviselt alakok, amelyek szenvedésükben olyan nagy tiszteletet inspirálnak, mert az ember azt gondolja: mennyit szenvedhetett ez!

Kedves leányaim, nekünk igazán szemre van szükségünk, amely, ha könnybe is lábad s szürkeségeket lát, mégis fényeket vesz észre a világban is. Nekünk lélekre van szükségünk, amelynek szárnya van, amely érzi, hogy nehéz a világban szárnyalónak lenni, de azért a kötelességeit is kiérzi,

hogy mégis csak ilyennek kell lennem. Nekem magatartásra van szükségem, amelyet nagy hit jellemez, amely állít és nem tagad, amely nem lapul meg s nem simul el, hanem emelni és emelkedni tud. Ha igazán keresztények akarunk lenni, akkor a nagy tagadásba, amely a világot uralja, nagy állításokat kell beleállítanunk.

Ezzel a gondolattal kezdjük meg ezt az évet. Legyenek ilyen szemű, ilyen magatartású lelkek; iparkodjanak a legnagyobb szeretetet beleállítani a mi szociális munkánkba, a keresztény szeretetet s megértést. Iparkodjanak a bizalom parazsát a hamu alatt is felszítani és lelket beleönteni. Nekünk nagy hitre van mindenben szükségünk s miután most ez az az idő, amelybe a Mindenszentek ünnepe esik, felgördíti előttünk az anyaszentegyház azt az óriási hitet, hogy a lelkekben higyjek, a lelkeken segítsek, a lelkek sorsában a magam sorsát lássam, hogy a halál után van élet és van még más is. Erről a hitről akarok ma beszélni.

Ha nézem a nagy világfolyamot, melyben a lét s az élet árjai hömpölyögnek s dolgok és lelkek ütköznek, nagy különbséget veszek észre a lét e folyamata s

minden más folyam és áramlás közt s ez a különbség abban áll, hogy létfolyamába folyton új meg új exisztenciák nyomulnak s ezek a lelkek. A lelkek megtestesülnek a chemia s biologia forgatagában s bár körülöttük minden változik s testük is a folytonos újjáképzés törvénye alatt áll: mégis a nagy mulandóságban s elváltozásban ők képviselik az önálló s a megmaradó elemet.

I. Nekem hinnem kell a lélekben! Ebben a nagy mulandóságban van valami, ami áll. Az én vagyok és te és ti sorban, akik itt ültök: az öntudat. Az öntudatom 64 éves koromban azt mondja nekem: minden mulik, csak én, ez a belső tudatom, az valami állandó, maradandó. Az öntudatnak hordozója az, amit léleknek hívnak. Ami ezt a testet alakítja, ami vért tud produkálni, ami meleg életet tud adni, ami érzéseket tud gerjeszteni, ami kulturát tud teremteni, — az a lélek. Ezeket a lelkeket — mert sokan vannak — az Úristen folyton teremti, a nemzésben előálló testekbe folyton teremti. Mint az oceánhajó csavarja éjjel csupa foszforeszkáló fényeket gyujt ki a sötét hullámokban, — az a csupa fénylő élet — épúgy a teremtő akarat szinte pergőtűz alatt

tartja a nagy élettengert és folyton fényeket, vagyis lelkeket lövel bele. Az emberi lelkek nem szellemek, hanem lelkek, nem angyalok, hanem a testi világgal kapcsolatosak. Az emberi lelkek arra valók, hogy testet alakítsanak. Alakítják a testet, az érzést, a gondolatot, az óriási nagy etikai erőt és viszik az embert a nagy cél felé. De testvéreim, azok nem szellemek, hanem ismétlem, azok olyan szellemféle valakik, akik minket formálnak: lelkek. Ezek a csodálatos valakik, amilyen én is vagyok és te is, óriási nagy etikai felelősséggel járnak a világban, mert az Isten a céljuk. Sáros a lábuk, nyomorult az exisztenciájuk, de a hivatásuk fölséges: maga az Isten. Ebben az óriási tengerben, a buta világ tengerében sajátságos sarkcsillagok felé kell magukat folyton orientálni. Ha meghalunk, erről a nagy etikai felelősségről kell majd számot adnunk. Akik meghaltak, mind számot kötelesek voltak adni erről a nagy misszióról, a misszió divinárol, isteni küldetésről. Nagy dolog, ha az ember így él, ha ilyen öntudat az örök élet hitével és terheltségével van megáldva. Nagy dolog, ha egy lélek terhes az örökkévalósággal, az örök boldogság csiráival. Az Isten nem

becsülhet meg senkit, csak hogyha ilyenné lesz, de viszont becsüljünk meg minden embert, az utolsó kis cselédet is, aki úgy hisz és él; mert az ilyenben egy nagy etikai fölség van lefátyolozva. Mikor az ember meghal, az ítélő bíró elé lép és nyilvánossá lesz, hogy mit hozott: hajótörött, koldus-e vagy győzelmes zászló alatt berobogó üdvözült az örökkévalóság partján.

Mindenkinek van halottja; imádkozzanak nagyon azokért, akiket szeretnek. Milyen nagy dolog, ha az ember tud szívből imádkozni másokért, ha a lelkét fekteti bele és azt mondja: én az én egész erkölcsi súlyomat vetem latba, hogy a te talán sok pozdorjával, szalmával kevert érdemeidet megsegítsem.

Mert szent Pál szerint a mi alapunk az üdvözülés rendjében jó s kifogástalan, sőt egyetlen alap, melyen építenünk lehet, ez az Úr Jézus, de erre az alapra épít azután az ember s ebben az építésben sok silány s selejtes betét lehet, melyet ő aranynak s ezüstnek, majd meg pozdorjának s szalmának nevez. Mennyi tökéletlenség van a mi életünkben — szalma s pozdorja! Ezeket a lelkeket pedig ugyancsak szent Pál

szerint az itélet tüze próbálja meg; ott elválik, hogy örökkévalóságra, vagy csak színre-szemre épitettünk-e? Ah, abban a nagy tűzpróbában jól esik mindenkinek az érte imádkozó testvér segítsége! Adjuk meg ezt kedves halottjainknak!

De aztán gondolkozzunk tovább a lelkek sorsáról. Azt mondtam, hogy a lélek nem angyal s nem szellem, hanem szellemféle elv, mely a szellem s az anyag közt foglal helyet, még pedig úgy, hogy az anyaghoz van küldve s rajta s benne fejtheti csak ki egyik lényeges erejét. Igy van teremtve, ezzel a ráképesítéssel van Istentől megfogalmazva s kialakítva. S ez a képességük, mert lényegükhöz tartozik, bennük van a halál után is. A lelkek épen azért visszagravitálnak az anyagba s valamikor mind visszajönnek s ismét testet öltenek, csakhogy az a test akkor vagy dicsőséges vagy kárhozatosan szenvedő test lesz. A hinduk úgy tartják, hogy a lelkek folyton újjászületnek s más-más anyának gyermekei lesznek. Ez nem igaz; de az igaz, hogy egyszer visszajönnek s megint testet öltenek, de nem anyákból való születés útján, hanem a föltámadásban. Ezt hívhatjuk reinkarnációnak. Míg ez meg nem törté-

nik, addig a lelkeket e tekintetben elkényszeredett helyzetben gondolhatjuk magunknak, melyek, ha boldogok lettek, a tökéletesség állapotát majd a föltámadásban érik el. A lélek várja s igényli azt az új világot, melyről szent Péter szól, hogy lesz új föld, új ég. S abban az új világban majd a föltámadt s megdicsőült ember lakik.

A föltámadás eszerint szinte a lélek természetének igénye. Ők az anyag éltető formái s ezek maradnak a halál után is s mert ilyenek, azért követelik a föltámadást, vagyis az anyaggal való egyesülést.

Valaki azt mondta, hogy aki a világot jól meg akarja látni, az a napba állva nézze meg; mert onnan látja meg igazán a bolygók forgását. Nekünk is valahogy a nagy, örök gondolatok napjába kell állnunk, akkor sokat értünk meg, amin különben megütköznénk.

Tárgyunkra alkalmazva ezt: ha sír előtt állok s rászáll a lelkemre a nagy romlás s elmulás, akkor oly nehéz elhinni a holtak föltámadását; de ha az ember az élet nagy folyamát s a lelkek sajátos erejét s az élet misztériumát nézi, akkor könnyebb neki elhinni, hogy azok a lelkek, az anyag éltető

elvei megint eljönnek s felöltözködnek. Pál apostol biztosít róla, hogy ha Jézus lelke lakik bennünk, akkor mi is föltámadunk, mint ahogy Jézus föltámadt. Ő az elsőszülött az új világban; de egymaga nem lesz ott; mi leszünk vele!

K. T. Hajoljatok meg önmagatok előtt s lelketek előtt. Titokzatos erő ez. Ha valaki szomnambula s fölmegy a falon s a boltíven, ezen fejjel lefelé; ez is csodálatos erő, bár betegség. De vannak más erők bennünk; olyanok is, melyek csak egy más világban nyilatkoznak majd meg.

Valahogy titokzatos idegenek vagytok. Tiszteljétek magatokat, főleg azzal, hogy azt mondjátok: ilyen csodálatos jövendők idegenben járó embere vagyok. Tisztelem a hivatásomat, a jövendőmet, tele vagyok sejtéssel, hittel, hogy mi lehetek; megdicsőült ember. Ha a szomnambula fel tud mászni ezen a fényes falon; fel tudok majd támadni a megdicsőült lélek erejével én egy új világban. Vannak, akik nem hisznek ebben és nevetnek rajta. Pál apostolt is nevették, de ő azt mondta: Ne búsuljatok! Ha Krisztus föltámadt, úgy azokat, kik benne hisznek is a föltámadásra vezérli. Aki az embert tiszteli, sokkal nagyobb

igazságban van, mint aki neveti, fumigálja, kicsinyli. Azok, akik az életben mélységeket sejtenek, sokkal igazságosabbak, mint akik azt mondják: komédia az egész, mulandóság az egész. Mulandóság is van, komédia is van, de bennetek van csodálatos, letakart világ is. Tiszteljétek, szeressétek lelketeket. Legyetek ennek az életnek fenkölt hordozói. Ez a világ igazán nem érdemli meg, hogy másáért legyen, de megérdemli, hogy a jövendőségért legyen.

Érdemes-e a csecsemőnek születnie... kérdezhetem s azt felelem: hogy csecsemő maradjon, azért nem érdemes, hanem a reá váró életért, azért, igenis érdemes születnie. No hát, mondjuk ezt magunknak s a szkeptikusoknak, akik kérdezik, hogy érdemes-e világra jönni s itt vergődni? Ezért az embrionális, földi létért nem érdemes, de a jövendőségért érdemes. Törékeny cserepeket formálni nem érdemes, de hogy a törékenység örök, dicsőséges alakot öltsön, azért érdemes. Ezt a reményt hordozom lelkemben!

III.

1922. november 20.

Mélyen tisztelt hölgyeim!

A lelkiéletben jó, hogyha három kapcsolatunk van. Az egyik kapcsolat az az indulata az igazi keresztény léleknek, amely magát közel érzi Istenhez és amelynek nincsen szüksége semmiféle kényszermagatartásra, hogy ezt öntudatára hozza. Közel van. Közel van a gondolathoz, az érzéshez. Ezt az isteni közelséget mint egy nagy áldást, mint a maga szellemi-lelki világának egyrészt tengelyét, másrészt védő, oltalmazó áldását kell a magunk számára megszerezni. A lelkiéletben annyira sürgetik, hogy az ember bárhol jár, az Istent érezze és azt mondja: Isten van és bármi történik, az én feladatom megállni és ha összetörök is, megdicsőülök az én összetörődésemben. Ha az ember ezt nem is birja rögtön, de meg kell szereznie!

A második kapcsolat: Krisztussal. Mert ha az ember bármiképen kapcsolódik is az Istenhez, de hogyha nem volna neki egy konkrét példa, test és vérben kialakított

mintája, akkor nem bíznának benne. Az emberi lélek tele van balfogásokkal és ballépésekkel, az ember szelleme a szeleknek tudat alatti labdajátéka. Nekünk Krisztusunk van, nekünk az anyaszentegyház egy nagyszerű testületünk, nekünk ebbe bele kell magunkat találni.

A harmadik kapcsolat a lelkekkel való kapcsolat. Az igazán keresztény ember a lelkekkel kapcsolódik. Ott vannak azok a szikratávírófelfogók; vannak finom felfogók és vannak durvább szövetü felfogók. Vannak, amelyek keveset éreznek. Ha az ember nagyon szeret valakit és ha az meghal, az nagyon közel van hozzá. Jó, ha az ember egy bizó szellemi világban él. Az ember, amilyen világot hordoz magában, olyan világnak az alakítója. Ha a világ agyaggödrök világa, hogyha az a világ csúnya, lapos, sáros világ, akkor az ember elszegényedik, de ha az embernek szellemi, lelki világa van, ha ezt a lelki világot az anyaszentegyház szerint fejleszti ki magában, akkor biztos, hogy jó úton jár és gazdagítja önmagát.

Nagyon érdekes, hogy Pál apostol a tesszaloniakhoz írt levelében mondja: «Nem akarom, hogy közületek valaki tudatlanság-

ban legyen az elaludtak felől, mert ahogy Krisztus meghalt és feltámadott, úgy az Isten azokat, akik az Úrban elalusznak, előhozza valamikor». Vannak emberek, akik még ébren vannak, akiket úgy hívnak: élők és vannak, akik elaludtak. Hát elaludtak! Ha elaludtak, majd felébrednek. Az ember nem azért alszik, hogy örökké aludjon; hanem, hogy egy új, friss életre támadjon. «Nem akarom, hogy közületek valaki tudatlanságban legyen az elaludtak iránt.» De mi mindnyájan fel fogunk ébredni, mert a szent kereszténység nemcsak a test és vér világa, hanem egy nagyszerű szinjátékot ad elénk.

Az első a küzdelmes lét, a második felvonás az édes álom, a harmadik felvonás az új világ. A többi felvonás a dicsőséges életnek mindenféle bemutatkozása.

Fogjuk meg ezt, hogy «vannak, akik elaludtak». Nézzük azokat, akik meghaltak, mint akik alusznak. Az esztergomi nép azt mondja a temetőre: ez a cinterem. Ez a szó a latin «cimeteriumból» van és ez a görög «kojmeteriumból», ami azt jelenti, hogy hálóterem, Krisztus az oltáron titokzatosan jelen van. Az anyaszentegyház körül van a nagy cinterem, a nagy hálóterem,

ahol azok alusznak. Ez a keresztény felfogás. Nekem ebbe bele kell magamat találnom. Mikor az anyaszentegyház azt mondja: cinterem, kegyeteknek nem kell azt gondolni, hogy azok a lelkek öntudatlanok. Az a dormitorium viszonylagosan értendő a mi mostani öntudatunkra, de a lelkeknek az csupa élet, sokkal gazdagabb élet és öntudat. Itt a földön le van tapasztva a szárnyunk: úgy hívják test és vér. A másik világban a lélek lerázta magáról a sarat és bele van állítva az erő, a szépség, a hatalom és természetesen a tisztulás mindenféle változatába.

Én az én halottaimat úgy nézem, mint akik pihennek, de egyszer felébrednek. Az anyaszentegyház ezt: «akik elaludtak» nem a nyugalomra, hanem a jövő ébredésre érti, nem mintha ezek elszenderedett állapotban volnának, hanem mert majd valamikor felébrednek, amikor új világ lesz és a teremtő Isten kihúzza azt az új regisztert. A világ biztosan tönkremegy, a hold lejön; ha a világnak más vége nem lesz, a hold a nyakunkba szakad. Hogy ez a világ nem marad meg, azt matematikai bizonyossággal tudjuk, következőleg lesz egy új világ. Az anyaszentegyház minket ebbe az új

világba akar átvezetni és azt mondja: ti itt mindnyájan elalusztok, de azután lesz egy más világ. Ez az összetört világ egy más világnak formáját ölti magára és akkor lesz egy ébredés erre az egész teremtésre nézve is. Ismétlem: mikor sírok és az én kedveseimért imádkozom, azt mondom: majd nekem is megjön az a világ. Ti előbb mentetek el, de én utánatok jövök. Mind a ketten csak olyan két fölvonás közti pauzát csinálunk. Az egyik fölvonás a mostani, a másik a másik világ. Ti két fölvonás között pihentek; ti magatokat most ráképesítitek, hogy egy új felvonásban érvényesüljetek.

Másodszor: nekem az emberi lélekről azzal a fogalommal kell birnom, hogy ez az emberi lélek, ahogy most a testet formálja, úgy benne még sok mindenféle erő van. Valamiképen az öntudat alatti lélek egy olyan halmaz, amely ha egyszer kifejlődik, mint beteges állapot jelentkezik, de megsejteti velünk, hogy az a lélek tud mindenfélét. Mikor Krisztus feltámadt, milyen volt az ő teste? Egy meglelkesített test volt. Hogy mondja a Szentírás? «Krisztus bejött zárt ajtókon és megjelent az emmausi tanítványoknak, de nem ismerték meg, csak

a kenyértörésnél.» Mit jelent ez? Az emberi lélek képes az anyagot meglelkesíteni. Gondoljanak csak azokra az emberi állapotokra, amelyek megsejtetik az emberrel, hogy mi lesz. Krisztus a mi példaképünk. Ahogy az ember él Krisztussal, Krisztussal fog feltámadni. Ez nem az anyagcsere sistemája, de az embernek mégis csak bele kell magát ezekbe az új gondolatokba találni. Én hiszem, hogy én is egy ilyen megdicsőült ember leszek Isten kegyelméből, mint ahogy Krisztus az ő husvétján ezt bemutatja.

Az isteni Megváltó mikor az Oltáriszentségről beszél, azt mondja: «Aki eszi az én testemet, annak örök élete lesz és én föltámasztom őt az utolsó napon». Vannak, akik Krisztussal kapcsolódnak bele ebbe a belső, lelki közösségbe; vannak akik a lélek által ebbe az új szellemi világba, a meglelkesült anyag világának a szépségébe állanak bele. Ezt azért említem, hogy az ember éljen a hitből, hogy nemcsak azokkal a fizikai és mechanikai gondolatokkal, hanem ezekkel a metafizikai gondolatokkal világítson bele a léleknek mindenféle relátióiba, problemáiba. Ha én ezeket a dolgokat erősen hiszem, akkor kell hogy kifejlődjék

bennem, hogy én magamat ennek az anyaszentegyháznak és evangéliumnak a vezetésére bizom, mikor úgy kívánkozom, hogy a lelkekkel érintkezzem.

Kegyetek közül nem tudom hányan ülnek itt, akik megpróbáltak a lelkekkel érintkezni. Csodálatos, hogy ebben a modern kulturában az emberek utakat keresnek, hogy a lélekkel érintkezzenek és nem érik be a hittel. A spiritizmus és annak mindenféle fajtája beleállít minket ennek a vágynak modern milliőjébe. Nem elég, hogy a holtakért imádkozzanak és áldozataikat az Úr Jézus áldozatával egyesülten bemutassák, hanem azon törik magukat, hogy szellemeket idézzenek, akiket hivatnak és akikkel titokzatos kapcsolatba akarnak jutni. Legyenek arról meggyőződve, hogy ez nem helyes dolog. Higyjenek a tekintélynek, amely kegyeteket vezeti. «Amióta spiritiszta vagyok, azóta jobban hiszek a lélek halhatatlanságában» mondják sokan. Én ezt elhiszem, nem mert lélekkel érintkeznek, hanem mert ezek a titokzatos állapotok fellebbentik a fátyolt, amely letakarja azt a titokzatos világot. Kegyetek azáltal, hogy azt mondják: a lélek öntudatlan állapotában megéreznek valamit, ezáltal azzal a lélekkel közelebbi

érintkezésbe jutnak, de ebből nem következik, hogy ez jó. Hogy valami jó vagy rossz, azt én az anyaszentegyháztól tanulom. az anyaszentegyház pedig ezt tiltja, mert a kinyilatkoztatás tiltja a saját veszedelmünkre felvett kapcsolatokat a túlvilággal, mert nincs kritérium, hogy ez hova vezet. A spiritiszták azt mondják, hogy a legnagyobb bűn az öngyilkosság. Hogy nincsen pokol, hanem hát van egy átmenete, egy tisztulás. Az öntudat alatti léleknek a vágya az élet fönntartása, következőleg ez úgy nyilatkozik meg, hogy az a lélek kiérzi, hogy csak élni és el nem pusztítani önmagát és aki pusztítja önmagát, az önmagával szemben a legnagyobb bűnt követi el. De ez semmi egyéb, mint az élet öntudatlan értékének a megnyilatkozása. Hogy nincs pokol, az nem igaz, mert az anyaszentegyház ezt tanítja! Hogyha kegyetek a tengerre kieveznek vezetőcsillagok nélkül, egy tisztességes filozófiai képzettség nélkül, hová jutnak? Szabad a tűzzel játszani? Szabad az öntudatokkal játszani? Aki ebbe az irányba belemegy, az nem megy az anyaszentegyház és az evangélium csillagai szerint és ez az egész irányzat mint téves irány bélyegzendő meg. Az ember ne a

saját feje és ne is az érzületei szerint igazodjék; ezek mind szubjektiv kritériumok és ismétlem: az ember nem tudja, hogy hol végzi. Kezdi jóindulaton, de nincs konkrét álláspontja. Hogy ezt mégjobban megvilágítsam, engedjék meg, hogy az egyháztörténelemből egy analog esetet adjak elő. Aranyszájú szent János mondja, hogy voltak a görög partokon katholikusok, akik az Istenséget látták, mert ők olyan állapotba tudják magukat belevinni, hogy csodálatos dolgokat látnak. Az anyaszentegyház ezeket dogmatikai szempontból kárhoztatta, az Istent látni élő szemmel nem lehet. Az Istent látni nem lehet, de ők meg voltak arról győződve és mind jobb lett azáltal. Azok lelkiismeretesebb emberek voltak, mint a többiek, de tévedésben voltak. Ahogy azok azt gondolták, mert fényességet láttak, hogy az Istent látták, épúgy azok, akik spiritiszták, azt gondolják, hogy a lelkekkel érintkeznek. Nem, hanem az öntudat alatti lélek megnyilatkozik bennük. Az ember szeresse a lelkét nagyon, de hagyjon neki békét. Ne idézzen szellemeket; azok nem jönnek és ha jönnek, az csoda és én nem hiszem, hogy kegyetek csodákat tudjanak csinálni.

Az ember beleviszi magát mindenféle túlfeszített állapotokba. Szeressük a lelkeket és hagyjunk nekik így békét, imádkozzunk értük és ne keressünk X. Y-al kapcsolatokat. Látjuk Saulnál, hogy azt mondja neki az Isten: hogy mered te a te halottaidat nézni! A te halottaidat Istenben keresd. Ez olyan friss, erőteljes levegő! Édes érzések hiányoznak ebből a miliőből, de az a biztos kürtszó megvan. Az a sok bizonytalanság tiszta hóbort, ezek egészséges embert undorral töltenek el. Azért ismétlem: bízzák magukat az anyaszentegyházra, akkor a mi lelkeinkkel is meglesz az a kapcsolatunk, amelyet kívánunk, másrészt az ember megóvja magát mindenféle túlzástól.

Ime egy kedves kis példa, amely mutatja a jó és helyes kapcsolatokat: Van Fehérváron egy gimnazista fiúcska, aki nagyon ájtatos gyermek és a családja is nagyon jó katholikus. Ez a fiúcska meghallotta, hogy X. Y. bácsi meghalt szentségek nélkül. Közölte ezt a pajtásával és elhatározták, hogy ők egy novénát fognak tartani ezért a halottért. A kilencedik napon a kisfiú ül az ágyában reggel és gondolkozik. Az édesanyja biztatja: fiacskám, miért nem öltözködöl? Jaj mama, nekem furcsa álmom

volt. X. Y. bácsi eljött hozzám rongyosan, sárosan és azt mondta: «Nagyon szépen köszönöm, hogy imádkoztál értem és kérlek, imádkozz ezután is. Ahogy megsegítettél eddig, segíts meg ezután is». Minden spiritizmusnál értékesebb ez a gyakorlat. Tudjuk, hogy a mi imáink a mi kedves halottaink lelkét segítik. Ők ezt akarják tőlünk és semmiféle más kapcsolatra nem kívánkoznak. Ez az evangélium szelleme, mely bizonyos fegyelmet és határt jelöl, hogy eddig és ne tovább, de úgye, ez a határ a szépségnek és lelki egészségnek a biztosítéka.

Tartsuk magunkat ehhez és biztos vagyok, hogy jó irányban dolgozunk azokért, akik elaludtak, de majd felébrednek.

IV.

1922. december 20-án.

Krisztusban kedves leányaim!

A Szentírásban a próféta azzal biztat, hogyha majd lejön az Isten lelke bőségesebben, akkor a ti öregeitek álmodnak majd és a fiatalok tele lesznek vizióval. Én azt gondolom, hogy a karácsony édes álomkép és fölséges vizió, nagyszerű vizió és ha az ember beleringatja magát az Isten gondolatába, abba, amelyet ott lát, meghallhat, lélekkel megtapasztalhat, akkor festi ki nem bájos, de művészi, szentlelkes ecsettel a páratlan, mélységes, fölséges karácsony képét. Oly jó volna nekünk, ha a lelkünk ezt megtapasztalhatná, ha a lelkünk oly viziós és oly édes álmokat megértő, megtapasztalható emberek volnánk. Próbáljuk meg! Ne gondoljuk, hogy csak ez tehette, meg az. Higyjük el, hogy annak a karácsonynak missziója van hozzánk is; higyjük el, hogy az Úristen nekünk ott, akkor valamit mond az ő beszédes, isteni ajkával, higyjük azt és

kérjük azt, hogy így legyen, hogy minket erre megsegítsen.

Kedves leányaim, az Úristen a karácsonyt az év legsötétebb szakába állította bele. A művész nagyon jól tudja, aszerint, hogy milyen a konceptusa, hogy milyen szint és hol alkalmazzon. Az Úristen a nagy feketeséget, a legsötétebb éjszakát választotta, a földnek a naptól elfordult szakát és azt mondja: én majd így festek. Érdekes, szent Tamásnál, hogy még a kalendáriumban is meg van bélyegezve, jóllehet a Krisztus apostola volt, mégis így mondják: hitetlen Tamás. Ez a hitetlen Tamás holnap van az év legsötétebb, leghosszabb éjszakájában. Ezzel valahogyan a sötétséget akarták tán jelezni, a hitetlenségnek az árnyékát. Az anyaszentegyház a régi pogány ünnepeket használta fel és azokra rátette a kereszténység ünnepeit. Pl. a karácsony arra a pogány ünnepre volt téve, amelynek tárgya volt: in victis solis, a győzhetetlen napnak az ünnepe. Vagyis a pogányok féltek, hogy mi lesz velük, hogyha ez így halad tovább, hogyha a nap, mint a fáradt madár, a látóhatáron alig hogy száll. Mi lesz velük, ha ez lehull? Azután 25-én úgy vették észre,

mintha az a madár magához térne és innen az ünnep: in victis solis. A karácsony ünnepe a győzhetetlen fényességnek ünnepe. A legsötétebb éjszaka után jön a győzhetetlen fény; azt nem lehet elnyelni, azt nem lehet elkergetni, az győz. Mégis a szent karácsony a sötétségben van beleállítva; de nemcsak a sötétségbe, hanem a mélységes csendbe. Azt mondja az Irás: mikor minden mély csendet tartott és az éjszaka a maga feleútján volt, akkor hallatszott valami: a nagy szózat a magas égből a mezitelen csendbe és megjelent az Ige, az a kis Ige és az a nagy Ige, az a fölséges szózat. Olyan inséges ott minden: barlang, nyitott szájú barlang, sziklafalak, amelyekre csíkokat rajzolt a lefolyó víz, bárdolatlan jászol és ebbe a nagy inségbe szállott le az Isten. A léleknek páratlan melegségét sötétségbe, hidegbe állította bele az Isten; ez a karácsonynak miszteriuma. Nekünk úgy kell odajárulnunk, hogy azt mondjuk: Uram, legyek látó, mert a fényeket látni kell, legyek halló, hogy meghalljam a te sajátságos beszédes ajkadnak szózatát és azután legyek megtapasztalója azoknak a nagy értékeknek, amelyeket te beleállítottál ebbe

az igénytelen szinvonalú életbe. Ezt a három pontot akarom kegyetek elé állítani.

1. A sötétségben nagy fények vannak. A fényekkel szemben az ember a legkülönfélébb viszonyban állhat. Veszem a vakondoknak visszafejlődött pupilláját: ha az kijön a csendes éjszakába, az is lát valamit, egyetlen rezgést, néhány holdsugárt, azután megint elbujik; az a bagoly, az a denevér lát valamit, de a sas, az már többet lát. Kegyetek menjenek tovább a látás hierarchiáján: mit lát az ember, aki blazirt, mit lát az ember, aki csupa szem, akinek túlvilági fények világítanak, a pünkösdi fények között elragadtatásának hevében? Köztünk is vannak vakondokok, vannak denevérek, de vannak sasok is, vannak! Mi akarok én lenni? Hát én nem mondom, hogy ez vagy az ebben a hierarchiában. Én halló, látó ember akarok lenni. Hogy az a Krisztus, azt én hiszem, hogy az az Isten nem bálvány, hogy a mögött az Isten mögött semmi sincs, ami elhomályosítaná az én világomat, hogy nekem Krisztussal szemben nincs tekintély, hogy mikor a nap feljön, minden csillag kialszik, hogy mikor valaki teljesen át van járva

fénnyel, akkor minden ideginger valamiképen elvész. Én látóember akarok lenni. Ha elmegyek a kis jászolhoz, mit látok? Egy csecsemőt, pólyába takart porontyot, egy édesanyát és egy aggódó öreg embert. De mit látok még? Látom a második személyét a Szentháromságnak megtestesülve. Látok többet, mintha az egész világot fölszippantanám a szemeim pupillájával, látom az én dicsőségem hordozóját, az én nyugtalan szivem csillapítóját, az én koszorúmat, amelyet remélem, hogy az Isten ad nekem. De nemcsak azt mondom, hogy látni, hanem a látás pszichológiáját át kell élni. Az ember a fényben biztonságban érzi magát; a sötétségben nincs biztonság. A sötétségben nem nyugszik meg. Mikor az ember látja az Isten Fiát, akkor a szive megnyugszik, nyugtalansága eltünik. Ne legyetek a sötétség pszichológiájában meggyökerezve; ott nyugtalanság van, bizonytalanság van, aggodalmak vannak. Ha az ember biztos úton halad is, a sötétségben kételkedhetik, hogy hol is van, mert még ott is valamiképen nem ismeri ki magát. Kiismerem magam, mikor a jászol elé térdelek és azt mondom: te vagy az én napsugaram, te vagy az én

világosságom. Látni és biztosnak lenni, látni és megnyugodni. Úgy-e erre van nekünk szükségünk! Egy mélységes megnyugvásra.

2. Meghallója akarok lenni. Mert ki az, aki itt fekszik? Ez az Ige, a második isteni személy. Aki a jászolhoz térdel, annak ezt kell gondolnia: ez a kis gyermek hozzám jött, ezt Krisztus Jézus küldte. Ki küldte? Az Atya. Ez a kis Jézus hozzánk jön, ennek mondanivalója van. Kinek? A nagy világnak? Nem létezik nagy világ, csak mi létezünk. Ez az egész nagy világ. Ez a kis Jézus azért jött, hogy nekem mondjon valamit. Pál apostol mit mond? Hogy az Isten beszéde éles, erős, erőteljes, átható. Fülelek kis Jézus, mit mondasz te nekem? Ha durva volnék, hogyha az élet kaoszában volnék, ha szivem bűnbarlang volna, ha a lelkem egy fésületlen torzonborz tipus volna, úgysem hallom meg őt. Azt mondja a Szentírás: «Elvezetlek téged a pusztába, a csendbe és ott szólok hozzád». Ha akarjuk, hogy az Isten szóljon hozzánk, akkor legyünk csendben és ne beszéljünk mi, hanem szóljon ő. Az ember azt mondja: «Uram, itt vagyok, mit akarsz te tőlem?» Járuljunk a jászolhoz ilyen meg-

halló, vágyó lélekkel. Uram, szólj, hisz te vagy az a nagy Ige, az a jó hír. Legyenek meggyőződve, nagyon sokat meg fognak hallani, mert aki ilyen alázattal odatérdel és azt mondja: Uram, most te beszélj, te messziről jöttél, neked sok van a sziveden, én pedig alázattal hallgatlak Téged. Az Isten kegyelme mindenféle intéseket juttat nekem. Legyünk mi karácsonyi meghalló, vágyó lelkek; meg fogunk hallani sokat!

Ha az ember meglátó, meghalló lesz, meglesz a harmadik is, hogy az ember tapasztalatokat vesz. Milyen tapasztalatokat? Tapasztalni nem jelent annyit, hogy gondolni, hanem inkább azt jelenti, hogy érezni. Tapasztalni nem azt jelenti, hogy tudni, hanem benyomásokat venni, azokat átélni. Mit érzek én át, mikor a kis Jézus előtt térdelek? Édes Jézus, te mezitelen kisded, te szalmán született gyermek — én nagyon gazdagnak érzem magamat. Azt mondja Pál apostol: «Mindenben gazdagok lesztek az Úr Jézus által». Meg akarom tapasztalni, hogy én gazdag vagyok. Aki azt elhiszi, hogy benne az Isten országa van, hogy az ő lelkéről leveszi a legnagyobb terheket, a bűnt, hogy egy

szent békébe állott bele és benne egy szent öröm tör ki. Az Isten országa a bűntelenség. Aki ezt elhiszi és tapasztalja, hogy az Isten elvitte a bűneit, az sokat nyert. Ez nem gondolat, ez egy nagy érzés, nagy tapasztalat. Ha valaki azt tapasztalja, amit szent Pál mond, hogy «az Isten békéje felülmul minden édességet» és «örüljetek, mert az Úr közel vagyon», legyen a ti igénytelenségtek egy világító, szép élet; ne okoskodjatok és ne aggódjatok sokat, hanem bizzatok és szeressetek.

A jászol előtt nekem azt kell mondanom: édes Jézusom, te vagy az én békém, az én nagy megnyugvásom. Iparkodjunk a szent karácsony éjjében meglátóknak lenni, hallóknak lenni és azt a benyomást, amelyet vettünk, vigyük magunkkal, mint életünk leggazdagabb tartalmát. Az ádvent azt hirdeti: minden hegyet le kell hordani, minden völgyet ki kell tölteni, mert az Úr csak úgy jön. Ha én halló, látó, megtapasztaló akarok lenni, melyek az én hegyeim? A hét főbűn. A kevélység, a harag, az indulatos önérvényesülés, a fösvénység, az irigység, a szellemi vágyaknak mértéktelensége. A három völgy: a

lelki restség, ezzel tele van a világ. Nem törődöm azzal, mi az élet, mi a célja, mi az Isten, mi a kötelessége, hogy piszkos-e vagy tiszta. Azt sokszor nem értik meg, hogy a restség főbűn. Nem is a lustálkodás, hanem a blazirtság, a szellemi neveletlenség, az a teljes apathia a szellemi, lelki élet iránt. A második a mértéktelenség, amely az állati embernek a megnyilvánulása. A harmadik a bujaság, amely pláne egy teljes dekadencia. Ezeket a hegyeket le kell hordani, ezeket a völgyeket ki kell tölteni és azt az irányt elhagyni, amely nem a helyes úton keresi az Istent. Aki teozofus vagy spiritiszta, nem találja meg az Istent.

Én látó akarok lenni, meghalló, megtapasztaló, a hegyeket lehordani, a völgyeket kitölteni. Meg vagyok győződve, ha ezen az úton járok, jön majd felém az Úr Jézus és kérdi: hova mész? Jövök hozzád! Találkozunk. Te megláttál és örök szeretettel átfogtál engem, hogy a tied legyek, te pedig az enyém légy.